

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

**STRATEGIJA RAZVOJA SUSTAVA SOCIJALNE SKRBI
U REPUBLICI HRVATSKOJ 2011. - 2016.**

Zagreb, travanj 2011.

STRATEGIJA RAZVOJA SUSTAVA SOCIJALNE SKRBI U REPUBLICI HRVATSKOJ 2011. - 2016.

1. Uvod

Strategija razvoja sustava socijalne skrbi donosi se u vremenu gospodarske krize koja je utjecala na usmjeravanje većih napora u preispitivanje strateškog pristupa u području socijalne skrbi, odnosno preispitivanje postojećih socijalnih programa i pripremu reformi unutar sustava. Kao i u mnogim europskim zemljama, jedna od mogućih posljedica gospodarske krize može biti i osporavanje socijalnih prava, a ova strategija predstavlja napore Vlade Republike Hrvatske u boljem ciljanju mjera sustava socijalne skrbi kako bi se postiglo osiguranje minimalnog životnog standarda najugroženijeg dijela stanovništva, te primjereno zadovoljavanje potreba socijalno osjetljivih skupina. Socijalna prava podrazumijevaju socijalnu solidarnost, odnosno pravo građana na korištenje civilizacijskih stečevina društva u kojem žive, a ubrajaju se u skup ljudskih prava kojem pripadaju i građanska i politička prava. Socijalna prava ne proistječu samo iz Ustava i zakona, nego se ona također kreiraju i implementiraju putem socijalnih programa i aktivnosti raznih sudionika (tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, organizacije civilnoga društva). Ostvarivanje tih prava uključuje brojne aktivnosti u prikupljanju sredstava, financiranju i organizaciji socijalnih službi. Upravo je stoga važan pristup socijalnim pravima. Socijalna sigurnost, čiji su temelj socijalna prava, otvara mogućnost ljudima da budu aktivni i suoče se s rizicima svog djelovanja, što pozitivno utječe na socijalnu klimu, poduzetništvo, te ukupni društveni razvoj. Takvu su razvojnu ulogu socijalnih prava prepoznale Europska unija i Vijeće Europe.

Ustavom Republike Hrvatske određeno je da je Hrvatska socijalna država, te da "slabim, nemoćnima i drugim, zbog nezaposlenosti ili nesposobnosti za rad, nezbrinutim osobama država osigurava pravo za podmirenje osnovnih životnih potreba".

Socijalnu politiku u Hrvatskoj provodi Vlada Republike Hrvatske s osnovnim ciljem poboljšanja položaja najugroženijeg dijela stanovništva, pri čemu se osobit prioritet daje otklanjanju i suzbijanju siromaštva i socijalne isključenosti stvaranjem uvjeta za gospodarski rast i razvoj, aktivnu politiku zapošljavanja i razvoj ljudskih resursa. U provedbi socijalne politike značajna je uloga različitih tijela državne uprave, posebice Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, kao i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, znanstvenih i stručnih institucija, organizacija civilnoga društva, socijalnih partnera i drugih.

Socijalna je skrb javna djelatnost od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku kojom se osiguravaju i ostvaruju mjere i programi namijenjeni socijalno ugroženim osobama, kao i osobama u nepovoljnim osobnim ili obiteljskim okolnostima. Takve mjere uključuju prevenciju, promicanje promjena, pomoć i potporu pojedincu, obitelji i skupinama, s ciljem unapređenja kvalitete života, borbe protiv socijalne isključenosti i diskriminacije, osnaživanja korisnika u samostalnom zadovoljavanju osnovnih životnih potreba, njihovog aktivnog uključivanja u društvo, te jačanja socijalne kohezije.

Sustav socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj obilježen je promjenama i pomacima prema aktivnoj socijalnoj državi, pri čemu je potrebno isticati i podupirati socijalnu koheziju, te pomoći i zaštititi ranjive članove zajednice, u partnerstvu sa svim pružateljima socijalnih usluga.

Osobiti su naponi u pravcu razvoja sustava socijalne skrbi učinjeni provedbom Projekta razvoja sustava socijalne skrbi financiranog sredstvima Svjetske banke, te potpisivanjem Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju.

Projekt razvoja sustava socijalne skrbi provodio se u razdoblju od 2006. do 2009. godine s ciljem modernizacije sustava i njegova daljnjeg usklađivanja s kriterijima i standardima važećim u zemljama Europske unije. Projekt je uključivao provedbu aktivnosti radi poboljšanja u pružanju socijalnih usluga putem razvoja socijalnih programa i nove organizacije rada u centrima za socijalnu skrb, osnaživanja informacijskog i upravljačkog sustava socijalne skrbi, te poboljšanja infrastrukture u ustanovama socijalne skrbi u svrhu podizanja kvalitete življenja korisnika.

Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju (engl. Joint Inclusion Memorandum - JIM) u ožujku 2007. godine potpisale su Vlada Republike Hrvatske i Europska komisija. Ovaj dokument prikazuje glavne izazove koji se odnose na rješavanje siromaštva i socijalne isključenosti, predstavlja glavne političke mjere koje će Hrvatska poduzeti radi implementacije zajedničkih ciljeva Europske unije u nacionalne politike, te identificira ključna pitanja za buduće praćenje i preispitivanje politike. U izradi dokumenta sudjelovali su predstavnici državnih tijela, akademske zajednice, civilnoga sektora, ustanova socijalne skrbi, socijalnih partnera, te lokalne i područne (regionalne) samouprave. Nakon potpisivanja Memoranduma, Republika Hrvatska izradila je nacionalne provedbene planove o socijalnom uključivanju, o čijem izvršavanju svake godine izvješćuje Europsku komisiju koja prati i vrednuje napredak u provedbi mjera propisanih spomenutim planovima.

Strategija razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj u središte stavlja borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti određivanjem prioriteta i mjera za njihovo suzbijanje. Socijalnu isključenost treba razumjeti kao razmjerno trajnu, višestruko uvjetovanu i višedimenzionalnu depriviranost (prikraćenost) pojedinca¹. Kod razmatranja socijalne isključenosti, ističe se povezanost distribucije resursa u društvu s povezanosti pojedinaca u socijalne mreže: što je nepovoljnija distribucijska situacija (mala primanja, niži standard života, lošiji stambeni uvjeti), pojedinci će češće imati prekinute socijalne veze, slabiju političku participaciju i druge simptome nematerijalne deprivacije². Iako se siromaštvo ne poistovjećuje sa socijalnom isključenosti, ono se najčešće smatra jednim njegovim oblikom.

¹ Matković, Štulhofer, 2006: Istraživanja socijalne isključenosti – empirijska analiza socijalne isključenosti u Starc, Ofak, Šabić, S. /ur./ Siromaštvo, nezaposlenost i socijalna isključenost

² Šućur, 2004: Socijalna isključenost: pojam, pristupi i operacionalizacija

U promicanju socijalnog uključivanja potrebno je omogućiti: sigurnost zaposlenja; pristup uslugama; povezanost s obitelji, prijateljima, radom i lokalnom zajednicom. Osim toga, potrebno je osnažiti pojedince za suočavanje i prevladavanje osobnih kriza, te im omogućiti priliku za iskazivanje potreba.

U procesu pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, u Strategiji se stavlja poseban naglasak na smjernice Europske unije u području socijalnog uključivanja. Europska unija preporučuje poštivanje deset ključnih načela kako bi se podržala politika socijalne uključenosti (Vijeće Europske unije, 15/223/01): 1. *Supsidijarnost*: mjere politike i usluge međusobno će postati bolje povezane ako se razvijaju i pružaju u što neposrednijoj blizini ljudi kojima su namijenjene; 2. *Holistički pristup*: mjere socijalne politike moraju se razviti, a usluge pružiti na cjelovit način koji poštuje sveukupne potrebe ljudi bez različitih ograničenja koja proizlaze iz organizacijske prirode; 3. *Transparentnost i odgovornost*: korisnicima socijalnih naknada i usluga mora se jamčiti transparentnost i jasno donošenje odluka, te moraju postojati jasno definirane procedure za odbijanje zahtjeva, kao i za žalbe na donesenu odluku (npr. pučki pravobranitelj, povelja o pravima itd.); 4. *Primjerene usluge korisnicima*: ako su usluge otvorene prirode, pristupačne, fleksibilne i odgovaraju potrebama njihovih korisnika, stvorit će se bolji uvjeti za socijalnu uključenost; 5. *Djelotvornost*: usluge koje promoviraju uključenost bez odlaganja se pružaju prema potrebama korisnika, i to bez nepotrebne birokracije, a naglasak je na njihovom pravodobnom pružanju i isplativosti; 6. *Solidarnost i partnerstvo*: mjere politike i usluge čiji je cilj socijalna uključenost promoviraju solidarnost i povezanost u društvu, jačaju partnerstvo i odgovornost svih interesnih skupina; 7. *Dostojanstvo i ljudska prava*: mjere politike i usluge čiji je cilj socijalna uključenost prepoznaju i podržavaju ljudsko dostojanstvo i osnovna ljudska prava za sve, putem primjene načela jednakosti i odbijanja diskriminacije; 8. *Sudjelovanje*: mjere politike i usluge čiji je cilj socijalna uključenost planiraju se, pružaju i kontroliraju (ispituju) uz sudjelovanje onih kojima prijeti siromaštvo i socijalna isključenost; 9. *Osobni razvoj*: mjere politike i usluge čiji je cilj socijalna uključenost nastoje smanjiti ljudsku ovisnost, poduprijeti razvoj samostalnog djelovanja i ojačati autonomiju, kako bi se stvorili uvjeti za osobni napredak i razvoj; 10. *Trajno poboljšanje i održivost*: mjere politike i usluge mogu bolje podržati uključenost, a njihov utjecaj može biti trajniji, budući da je sve jača tendencija među zemljama članicama da provjeravaju i prate rezultate mjera politike i pružanje usluga, te da se konzultiraju i uzimaju u obzir mišljenja korisnika.

Osim već spomenutih smjernica koje su uzete u obzir pri izradi Strategije, ona se naslanja na niz međunarodnih i nacionalnih strateških dokumenata: Europa 2020 - Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast iz 2010., Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju i nacionalni provedbeni planovi za socijalno uključivanje za razdoblja 2007. - 2008. i 2009. - 2010., Program gospodarskog oporavka Vlade Republike Hrvatske iz 2010., Nova strategija i akcijski plan Vijeća Europe za socijalnu koheziju, Haška konvencija o zaštiti djece i suradnji u vezi s međudržavnim posvojenjem, Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta, Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012., Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom, Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine, Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2006. do 2011. godine, Nacionalni program za mlade 2009. - 2013., Nacionalna strategija suzbijanja zlouporabe droga 2006. - 2012., Nacionalni plan za suzbijanje trgovanja ljudima za razdoblje 2007. - 2012., Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova 2006. - 2010., Nacionalni program za Rome/Akcijski plan desetljeća za uključivanje Roma 2005. - 2015., Načela zaštite osoba s mentalnim oboljenjima i unapređenja zaštite mentalnog zdravlja Ujedinjenih naroda,

Standardna minimalna pravila Ujedinjenih naroda za alternativne kaznene mjere (Tokijska pravila iz 1990. godine), Nacionalna strategija za prevenciju poremećaja u ponašanju od 2009. do 2012., kao i Program za preuzimanje i provedbu pravne stečevine i drugi strateški dokumenti, te obveze preuzete Europskom socijalnom poveljom.

Strategija uključuje opis sustava socijalne skrbi, prioritete razvoja sustava socijalne skrbi, te mjere koje se trebaju provesti kako bi se ostvarili ciljevi Strategije, uz nositelje i rokove provedbe pojedinih mjera.

2. Opis sustava socijalne skrbi

2.1. Zakonski okvir

Sustav socijalne skrbi definiran je Zakonom o socijalnoj skrbi (Narodne novine, br. 73/97, 27/01, 59/01, 82/01, 103/03, 44/06 i 79/07) kao temeljnim zakonom kojim se uređuje način obavljanja i financiranja djelatnosti socijalne skrbi, korisnici, prava, postupak za ostvarivanje tih prava, te druga pitanja od značenja za obavljanje ove djelatnosti.

Socijalna skrb je djelatnost kojom se osigurava i ostvaruje pomoć za podmirenje osnovnih životnih potreba socijalno ugroženih, nemoćnih i drugih osoba. Pritom je riječ o potrebama koje ove osobe, zbog nepovoljnih osobnih, gospodarskih, socijalnih i drugih razloga, ne mogu zadovoljiti same, niti uz pomoć članova obitelji. Radi sprečavanja, ublažavanja i otklanjanja uzroka i stanja socijalne ugroženosti socijalnom skrbi pruža se potpora obitelji, posebice djeci i drugim osobama koje ne mogu brinuti same o sebi.

Zakon o socijalnoj skrbi stupio je na snagu u srpnju 1997., a primjenjuje se od 1. siječnja 1998. godine. Tim je Zakonom definiran sustav socijalne pomoći i socijalne skrbi, temeljen na načelu supsidijarnosti, čime je afirmirana odgovornost pojedinca i obitelji za vlastitu socijalnu sigurnost. Korisnici socijalne skrbi su samci i obitelji koji nemaju dovoljno sredstava za podmirenje osnovnih životnih potreba, dijete s invaliditetom ili psihički bolesno dijete i dijete prema kojem je ili bi trebala biti primijenjena mjera obiteljsko-pravne ili kazneno-pravne zaštite, osoba koja je u nevolji zbog poremećenih odnosa u obitelji ili drugih oblika društveno neprihvatljivog ponašanja, te odrasla osoba kojoj je radi invalidnosti, starosti, psihičke bolesti, trajnih promjena u zdravstvenom stanju, ovisnosti ili drugih razloga potrebna pomoć. Posljednjim je izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi iz 2007. godine, zbog nastojanja da se raspoloživim sredstvima zadovolje sve složenije i brojnije potrebe korisnika, poboljšana materijalna položaja svih skupina korisnika, smanjeno je administriranje, olakšan je pristup pomoćima i uslugama, te su uvedena nova prava kojima se prevenira institucionalizacija (pravo na status roditelja njegovatelja, stručna pomoć u obitelji (patronaža), povremeni boravak i dr.).

Istodobno je u svrhu unapređivanja izvaninstitucijskih oblika skrbi i prevencije institucionalizacije donesen i posebni zakon kojim je regulirano udomiteljstvo, kao tradicionalni oblik skrbi u Republici Hrvatskoj. Zakonom o udomiteljstvu (Narodne novine, broj 79/07) na jedinstven se način propisuju prava, obveze i zadaće, kako udomitelja, tako i centara za socijalnu skrb. Kvalitetniji pristup udomiteljstvu uključuje sljedeće: u centrima za socijalnu skrb ustrojani su specijalizirani timovi za udomiteljstvo; udomiteljima se osigurava osobna naknada za uloženi trud u svakodnevnoj skrbi za korisnika; smanjuje se broj korisnika u jednoj udomiteljskoj obitelji; reguliraju se opće i posebne obveze udomitelja u odnosu na kategoriju korisnika o kojima skrbe; reguliraju se obveze centra za socijalnu skrb prema

udomiteljskim obiteljima; na jedinstven se način regulira uvođenje evidencije i registra udomiteljskih obitelji i smještenih korisnika.

Obiteljskoppravna i kaznenopravna zaštita djece i obitelji uređena je Obiteljskim zakonom (Narodne novine, br. 116/03, 17/04, 136/04 i 107/07), Zakonom o sudovima za mladež (Narodne novine, br. 111/97, 27/98 i 12/02), Zakonom o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje (Narodne novine, broj 153/09), te Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji (Narodne novine, broj 137/09, 14/10 i 60/10).

Prilikom ostvarivanja socijalne skrbi može se govoriti o dvije kategorije korisnika. Prvi su oni koji se smatraju siromašnima zbog toga što nemaju uopće vlastitih prihoda ili su ti prihodi manji od propisanih cenzusa, znači nedostatni za podmirenje osnovnih životnih potreba. Druga je kategorija ona koja socijalnu skrb prima u svrhu zadovoljavanja specifičnih potreba, nastalih uglavnom zbog invalidnosti, starosti, psihičke bolesti, ovisnosti i dr. U tu se kategoriju ubrajaju i djeca i mladež bez odgovarajuće roditeljske skrbi, djeca i mladež s poremećajima u ponašanju, žrtve obiteljskog nasilja i žrtve trgovanja ljudima, te azilanti i stranci pod supsidijarnom zaštitom. To naime znači da se svi korisnici socijalne skrbi ne mogu nazvati "siromašnima", budući da se kod nekih kategorija socijalna skrb ne veže uz niske prihode, već uz visoke troškove uzrokovane specifičnim potrebama pojedinca ili obitelji.

Općenito govoreći, ranjive skupine, odnosno skupine s povećanim rizikom siromaštva i socijalne isključenosti, su one s niskim primanjima (nezaposleni, starije osobe bez mirovine, određene kategorije umirovljenika, jednoroditeljske obitelji), ranjive etničke manjine (Romi), osobe s invaliditetom, kao i skupine koje su manje brojne, ali su suočene s izazovima ekstremnog siromaštva (beskućnici, bivši ovisnici ili zatvorenici) i dr.

2.2. Financiranje sustava socijalne skrbi

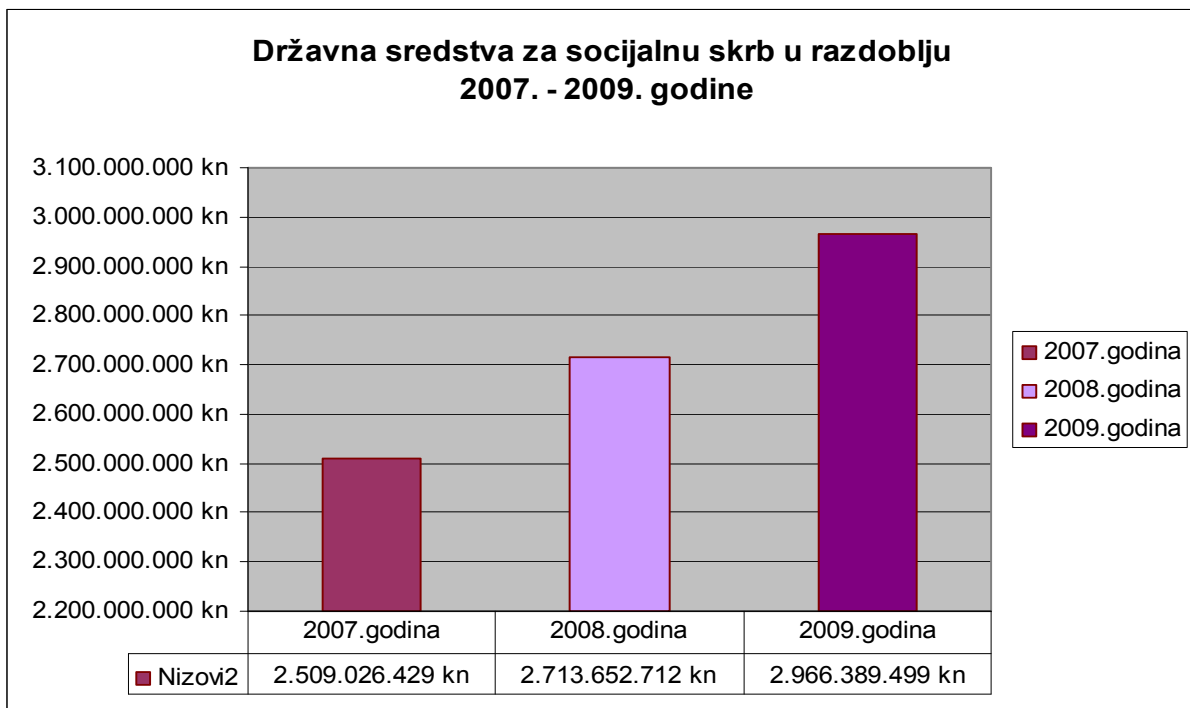
Sredstva za financiranje djelatnosti socijalne skrbi osiguravaju se pretežno iz državnog proračuna, i to oko 96%, dok se ostalih 4% osigurava iz prihoda za posebne namjene sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi i Pravilniku o sudjelovanju i načinu plaćanja korisnika i drugih obveznika uzdržavanja u troškovima smještaja izvan vlastite obitelji (Narodne novine, br. 112/98 i 5/02). Prihod za posebne namjene ostvaruje se od sredstava kojima korisnik i obveznik uzdržavanja sudjeluju u plaćanju cijene skrbi izvan vlastite obitelji.

U financiranju socijalne skrbi manjim dijelom sudjeluju i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. Proračunski izdaci u financiranju sustava socijalne skrbi kretali su se od 2.509.026.429 kuna ili 0,80% BDP-a u 2007. godini do 2.966.389.499 kuna ili 0,89% BDP-a u 2009. godini.

DRŽAVNA SREDSTVA ZA SOCIJALNU SKRB U RAZDOBLJU 2007. - 2009.
(Iz državnog proračuna i prihoda za posebne namjene državnih ustanova socijalne skrbi)

Namjena (vrsta izdataka)	2007.		2008.		2009.	
	iznos	%	iznos	%	iznos	%
1. Pomoći i naknade u socijalnoj skrbi	1.597.123.847	63,7	1.683.439.747	62,0	1.913.645.082	64,5

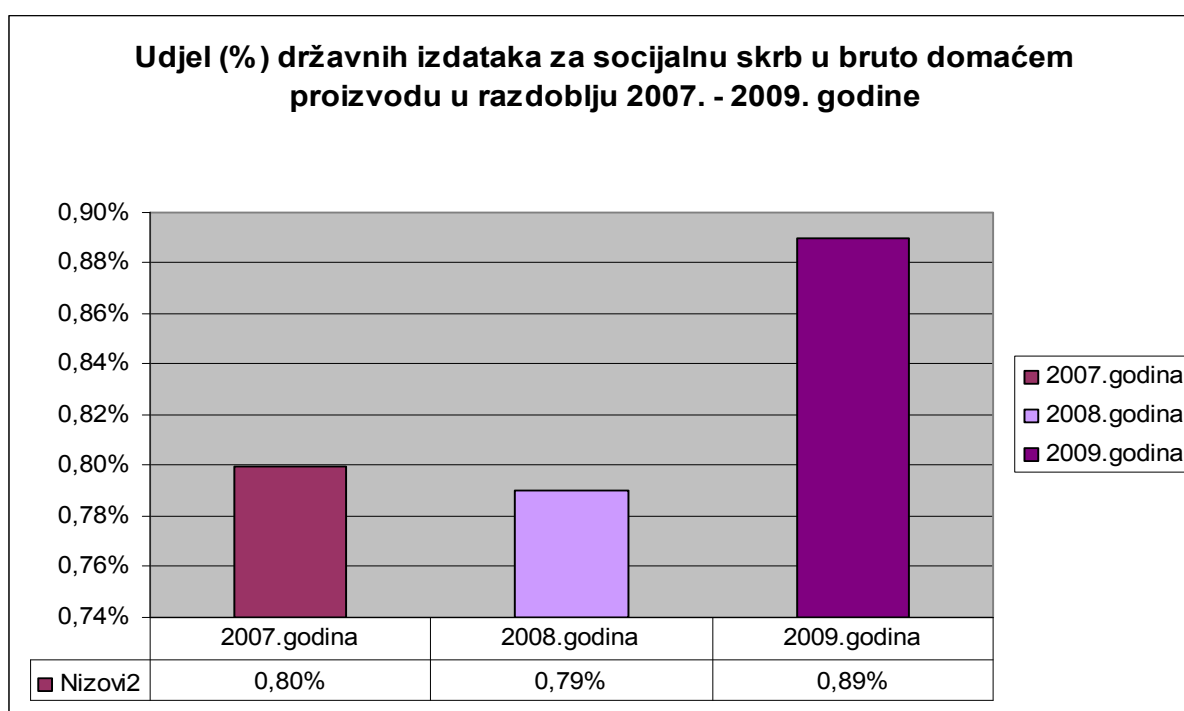
2. Bruto plaće i druga primanja zaposlenika državnih ustanova socijalne skrbi (centara za socijalnu skrb i državnih domova socijalne skrbi)	595.680.993	23,7	655.818.872	24,2	679.845.044	22,9
3. Materijalni troškovi i drugi izdaci državnih domova socijalne skrbi	205.184.032	8,2	217.663.514	8,0	217.064.076	7,3
4. Izdaci za nabavu, izgradnju i investicijsko održavanje kapitalnih sredstava	111.037.557	4,4	156.730.579	5,8	155.835.297	5,3
UKUPNO	2.509.026.429	100,0	2.713.652.712	100,0	2.966.389.499	100,0

UDJEL (%) DRŽAVNIH IZDATAKA ZA SOCIJALNU SKRB U BRUTO DOMAĆEM PROIZVODU U RAZDOBLJU 2007. - 2009.

Namjena (vrsta izdataka)	2007.	2008.	2009.
1. Pomoći i naknade u socijalnoj skrbi	0,50	0,49	0,57

2. Bruto plaće i druga primanja zaposlenika državnih ustanova socijalne skrbi	0,19	0,19	0,2
3. Materijalni troškovi i drugi izdaci državnih ustanova socijalne skrbi	0,07	0,06	0,07
4. Izdaci za nabavu, izgradnju i investicijsko održavanje kapitalnih sredstava	0,04	0,05	0,05
UKUPNO	0,80	0,79	0,89
Bruto domaći proizvod (mln. kn)	314.223,0	342.159,0	333.063,0

Iz podataka u promatranom trogodišnjem razdoblju vidljivo je da se najviše sredstava izdvaja za pomoći i naknade namijenjene korisnicima socijalne skrbi, i to 1.913.645.082 kuna ili 64,5% u odnosu na ukupne izdatke za socijalnu skrb, što u bruto domaćem proizvodu čini 0,57% u 2009. godini.

Rast izdataka za socijalnu skrb u 2009. godini, posebice pomoći i naknada, posljedica je povećanja osnovice za socijalna davanja koja se počela primjenjivati u studenom 2008. godine.

Sredstva za financiranje centara za socijalnu skrb osiguravaju se u državnom proračunu (bruto plaće, doprinosi poslodavaca, naknade troškova zaposlenicima, nabava kapitalnih sredstava, izobrazba i stručno usavršavanje zaposlenika) i proračunu jedinica područne (regionalne) samouprave (izdaci za materijal, reviziju, članarine, intelektualne usluge i dr). Sredstva za ostvarivanje prava na pomoć za podmirenje troškova stanovanja osiguravaju se na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Ukupni proračun za državne domove socijalne skrbi u 2009. iznosio je 648.517.529,00 kuna. U strukturi troškova državnih domova najveći je udio troškova za plaće i naknade za radnike, prosječno 73% ukupnih troškova. Prosječni udio izravnih troškova za korisnike (materijal, hrana, zdravstvene usluge, drugi oblici pomoći korisnicima) čini 14%, dok je isti udio (14%) i za troškove poslovanja i infrastrukture (energija, usluge, održavanje, administrativni trošak i nespecificirani troškovi poslovanja).

S nedržavnim domovima i drugim pravnim osobama Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi sklapa ugovore o međusobnim odnosima kojima se definira broj korisnika, vrsta usluge i cijena usluge po korisniku mjesečno, a ukupni izdatak u 2009. godini iznosio je 218.791.740,00 kuna.

Iznimno, decentralizirani domovi za starije i nemoćne osobe financiraju se iz vlastitih prihoda (koje pretežno čine prihodi ostvareni od pruženih usluga), iz dodatnog udjela poreza na dohodak od 1,7% iz županijskog proračuna, te pomoći izravnjanja iz državnog proračuna.

Kriteriji i mjerila za osiguravanje minimalnog financijskog standarda i subvencioniranje rashoda domova za starije i nemoćne osobe iz županijskog i državnog proračuna uređeni su Odlukom o minimalnim financijskim standardima za decentralizirano financiranje domova za starije i nemoćne osobe (Narodne novine, broj 19/10), Uredbom o načinu izračuna iznosa pomoći izravnjanja za decentralizirane funkcije jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (Narodne novine, broj 19/10) i Zakonom o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (Narodne novine, br. 117/93, 33/00, 73/00, 59/01, 107/01, 117/01, 150/02, 147/03 i 73/08).

Za 46 decentraliziranih domova za starije i nemoćne osobe s kapacitetom 11 372 korisnika ukupni su planirani rashodi 576,7 milijuna kuna, prema Odluci o minimalnim financijskim standardima za decentralizirano financiranje domova za starije i nemoćne osobe za 2010. godinu. Domovi za starije i nemoćne osobe od prihoda za posebne namjene ostvaruju 52,3% sredstava od ukupnih rashoda. Nedostatnih 47,7% sredstava subvencionira se iz proračuna županija i Grada Zagreba (29% ukupnih rashoda), te državnog proračuna putem pomoći izravnjanja (18,7% ukupnih rashoda).

PLANIRANI RASHODI DECENTRALIZIRANIH DOMOVA ZA STARIJE I NEMOĆNE OSOBE ZA 2010. GODINU

IZVORI SREDSTAVA	Iznos u kn	Udio %
Prihodi za posebne namjene	301.560.000	52,3
Sredstva koja se osiguravaju iz proračuna jedinica područne (regionalne) samouprave i iz državnog proračuna (pomoć izravnjanja)	275.156.000 167.000.000 kn (proc. stopa) 108.156.000 kn (proc. pomoć izravnjanja)	47,7
Ukupni rashodi domova	576.716.000	100,0

Sredstva za rad organizacija civilnoga društva koje djeluju u području socijalne skrbi osiguravaju se uglavnom iz dijela prihoda od igara na sreću putem državnog proračuna.

2.3. Pomoći i usluge

Sustav nudi širok spektar prava i oblika skrbi koji se mogu podijeliti na novčane pomoći, usluge i institucijske, odnosno izvaninstitucijske oblike skrbi.

Visina pomoći utvrđuje se u određenom postotku u odnosu na osnovicu koju prema odredbi Zakona o socijalnoj skrbi određuje Vlada Republike Hrvatske. Odlukom o Osnovici za ostvarivanje prava po osnovi socijalne skrbi, koja se počela primjenjivati od studenoga 2008. godine, osnovica je s dotadašnjih 400,00 kuna povećana na 500,00 kuna. Povećanjem osnovice podignuta je razina svih davanja u socijalnoj skrbi.

Jedna od najznačajnijih novčanih pomoći jest **stalna pomoć**, namijenjena osobama/članovima obitelji koje nemaju sredstava za uzdržavanje u visini propisanoj Zakonom, a nisu ih u mogućnosti ostvariti prodajom imovine, davanjem u zakup ili najam imovine koja ne služi njima niti članovima obitelji za podmirenje osnovnih životnih potreba.

Budući da se visina pomoći određuje ovisno o broju članova obitelji, njihovoj dobi, radnoj sposobnosti i drugim karakteristikama, iznos te pomoći nije jedinstven, već omogućava da socijalno ugrožena obitelj (primjerice s većim brojem radno nesposobnih članova) dobiva i veći iznos pomoći. Visina stalne pomoći uvećava se za stvarni iznos troškova smještaja u učeničkom domu ako je član obitelji polaznik srednje škole i smješten u učeničkom domu.

Sredstva za ostvarivanje **prava na pomoć za podmirenje troškova stanovanja** osiguravaju se na razini jedinica lokalne i regionalne (područne) samouprave, a pravo je namijenjeno za pokriće troškova najamnine, komunalne naknade, električne energije, plina, grijanja, vode i odvodnje, te se odobrava do iznosa polovice sredstava stalne pomoći utvrđene za obitelj ili samca.

Doplatak za pomoć i njegu novčano je davanje sa svrhom da se tim sredstvima omogući plaćanje one usluge nužne za obavljanje osnovnih svakodnevnih aktivnosti ili specifičnih potreba koje osoba nije u mogućnosti zadovoljiti bez pomoći drugih. Ova se pomoć ostvaruje uz uvjet prihodovnog i imovinskog cenzusa, u punom ili smanjenom iznosu, ovisno o tome postoji li prijevika potreba pomoći i njege druge osobe u punom ili smanjenom opsegu. Takvu vrst pomoći pojedine kategorije osoba, uključujući one osobe kod kojih je utvrđeno teže oštećenje zdravlja ili teža trajna promjena u zdravstvenom stanju, mogu ostvariti neovisno o prihodu.

Pomoć i njega u kući usluga je koja se ostvaruje ovisno o prihodu i mogućnosti organiziranja takvog oblika skrbi na području prebivališta osobe. Ova pomoć obuhvaća raznovrsne usluge koje se radi obavljanja svakodnevnih poslova (organiziranje prehrane, obavljanje kućanskih poslova, održavanje osobne higijene) i zadovoljavanja drugih potreba pružaju u kući ili stanu korisnika, kojem je zbog tjelesnog ili mentalnog oštećenja ili trajnih promjena u zdravstvenom stanju ili starosti prijeko potrebna pomoć i njega druge osobe. Posljednjim je izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi uvedena **stručna pomoć u obitelji (patronaža)**, namijenjena tjelesno ili mentalno oštećenoj osobi ili psihički bolesnoj odrasloj osobi, kao sastavni dio ovog prava. Riječ je o izvaninstitucijskom obliku skrbi koji obuhvaća

pružanje usluga psihosocijalne rehabilitacije radi pomoći obitelji u razvijanju sposobnosti korisnika s ciljem stjecanja potrebnih znanja, vještina i navika.

Pravo na osobnu invalidninu novčano je davanje namijenjeno osobama s težim invaliditetom kako bi im se pomoglo da u krugu svoje obitelji lakše prevladaju teškoće u zadovoljavanju povećanih specifičnih potreba. Pravo na osobnu invalidninu ima teže tjelesno ili mentalno oštećena osoba ili osoba s težim trajnim promjenama u zdravstvenom stanju, ukoliko osobnu invalidninu ne ostvaruje po drugoj osnovi. Težinu oštećenja utvrđuju prvostupanijska tijela vještačenja, koja djeluju pri centrima za socijalnu skrb, u skladu s mjerilima propisanim Pravilnikom o sastavu i načinu rada tijela vještačenja u postupku ostvarivanja prava iz socijalne skrbi i drugih prava po posebnim propisima (Narodne novine, br. 64/02 i 105/07). Kao mjerilo za utvrđivanje težine oštećenja ili trajne promjene u zdravstvenom stanju nije navedena sama dijagnoza, već teškoće koje su nastale kao posljedica određenog stanja ili bolesti.

Naknada do zaposlenja novčana je pomoć osobi s invaliditetom koja se isplaćuje dok traje nezaposlenost. Ova se naknada može priznati osobi nakon završetka osnovnoškolskog, srednjoškolskog ili visokoškolskog obrazovanja, a najranije s navršenih 15 godina života. Naknada do zaposlenja, koju na temelju svoje odluke u mjesečnim iznosima isplaćuje centar za socijalnu skrb, tereti sredstva državnog proračuna na poziciji Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom.

Status roditelja njegovatelja uveden je kao novo pravo posljednjim izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi koje može ostvariti jedan od roditelja u slučajevima kada je prema preporuci liječnika educiran za izvođenje medicinsko-tehničkog zahvata zbog potrebe pružanja specifične njege svom djetetu, odnosno iznimno ako dijete ima takvo oštećenje da je zbog toga u potpunosti nepokretno i uz pomoć ortopedskih pomagala ili kod djeteta postoji više vrsti težih oštećenja zbog čega je potpuno ovisno o brizi roditelja. Roditelj koji ostvaruje ovo pravo ne može ostvariti prava na obvezna osiguranja po drugoj osnovi, budući da se osoba sa statusom roditelja njegovatelja smatra zaposlenom osobom prema posebnom propisu. O ovom pravu odlučuje centar za socijalnu skrb uz naknadnu potvrdu/suglasnost ministarstva nadležnog za poslove socijalne skrbi po provedenoj reviziji.

Skrb izvan vlastite obitelji ostvaruje se putem institucijskih i izvaninstitucijskih oblika skrbi. Usluge skrbi izvan vlastite obitelji pružaju državni domovi, decentralizirani domovi za starije i nemoćne osobe na županijskoj razini, vjerske zajednice i udruge, te druge domaće i strane pravne i fizičke osobe, u kojima se osigurava **smještaj ili boravak** korisnika, kao i pružanje drugih izvaninstitucijskih usluga. Skrb izvan vlastite obitelji primjenjuje se samo u slučaju kada se osobi i njezinoj obitelji ne može pomoći u okviru drugih prava ili se pak takav oblik skrbi ocijeni najsvrhovitijim radi odgoja, obrazovanja, osposobljavanja, psihosocijalne rehabilitacije, njege, brige o zdravlju i dr. Različiti oblici skrbi izvaninstitucijskog karaktera dobivaju sve značajniju ulogu (udomiteljske obitelji, obiteljski domovi, organizirano stanovanje, dnevni boravak, povremeni boravak i dr.). Posljednjim je izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi u sklopu ovog prava uvedena i **financijska potpora studentima** - korisnicima skrbi izvan vlastite obitelji kojima prestaje stalni smještaj u sustavu socijalne skrbi. U okviru skrbi izvan vlastite obitelji ostvaruje se i **pomoć za osobne potrebe korisnika stalnog smještaja, jednokratni dodatak za slučaj smrti korisnika stalnog smještaja, pomoć pri uključivanju djeteta i mlade punoljetne osobe s tjelesnim ili mentalnim oštećenjem u programe redovnih predškolskih ili školskih ustanova (integracija), te novčana pomoć za pokriće troškova prijevoza** koje ostvaruju korisnici

koji pohađaju nastavu radi stjecanja srednjoškolskog obrazovanja po posebnom programu ili osposobljavanja za samozbrinjavanje izvan mjesta svog prebivališta.

Jednokratna se pomoć može odobriti samcu ili obitelji koji zbog trenutačnih materijalnih teškoća nisu u mogućnosti podmiriti specifične potrebe vezane uz rođenje djeteta, školovanje djeteta, bolest ili smrt člana obitelji, elementarne nepogode, nabavu osnovnih predmeta u kućanstvu, nabavu nužne odjeće i obuće i sl. Ova se pomoć odobrava u novcu ili u naravi, a može se odobriti do iznosa koji podmiruje potrebu. Ako iznos potrebe prelazi peterostruki iznos osnovice, centar za socijalnu skrb mora pribaviti suglasnost ministarstva nadležnog za poslove socijalne skrbi.

Usluge **savjetovanja i pomaganja u prevladavanju posebnih teškoća** obuhvaćaju sustavnu i programiranu pomoć radi uspješnijeg prevladavanja nedaća i teškoća, primjerice bolesti, starosti, smrti člana obitelji, problema u odgoju djece, invalidnosti ili duljeg liječenja, te drugih nepovoljnih okolnosti ili kriznih stanja, a pružaju ih stručni radnici centara za socijalnu skrb.

KORISNICI I POMOĆI U SOCIJALNOJ SKRBI
BROJ KORISNIKA I POMOĆI U SOCIJALNOJ SKRBI U REPUBLICI HRVATSKOJ
U RAZDOBLJU 2007. - 2009.

I. DRŽAVNA POMOĆ			
VRSTA POMOĆI / NAKNADE	2007.	2008.	2009.
1. Pomoć za uzdržavanje/Stalna pomoć			
1.1. ukupno pomoći (samcima i obiteljima)	46.720	42.541	43.246
1.2. ukupno obuhvaćenih osoba	102.953	92.819	94.849
2. Osobna invalidnina	15.223	15.653	16.332
3. Doplatak za pomoć i njegu	74.897	76.872	79.631
4. Naknada plaće roditelju djeteta s težim smetnjama u razvoju koji ostvaruje dopust, odnosno radi s polovicom punog radnog vremena zbog njege djeteta	6.835	7.621	7.566
5. Jednokratna pomoć (samcima i obiteljima) ¹⁾	115.260 ⁴⁾	76.199 ⁴⁾	81.355 ⁴⁾
6. Pomoć za osobne potrebe korisnika stalnog smještaja (6.1.+ 6.2.)	11.477 ⁵⁾	11.072 ⁵⁾	10.112 ⁵⁾
6.1. u domu socijalne skrbi	7.357		
6.2. u udomiteljskoj obitelji	4.120		
7. Pomoć u prehrani	1.045 ⁶⁾	1.014 ⁶⁾	1.153 ⁶⁾
8. Pomoć za odjeću i obuću ¹⁾	1.856 ⁴⁾	2.948 ⁴⁾	4.702 ⁴⁾
9. Podmirenje pogrebnih troškova ¹⁾	991 ⁴⁾	1.103 ⁴⁾	1.348 ⁴⁾
10. Jednokratna novčana pomoć za kupnju udžbenika za osnovnu i srednju školu za socijalno ugrožene učenike ¹⁾	2.319 ³⁾	2.046 ³⁾	15.964 ³⁾
11. Naknada do zaposlenja	3.309	3.127	3.384
12. Pomoć i njega u kući	1.525 ⁶⁾	2.334 ⁶⁾	2.403 ⁶⁾
13. Smještaj djece i mladeži u udomiteljskoj obitelji	2.080	1.940	1.955
14. Smještaj odraslih i starijih osoba u udomiteljskoj obitelji	3.439	3.213	3.150
15. Smještaj djece i mladeži u domu socijalne skrbi ²⁾	3.734	3.809	3.797
16. Smještaj odraslih i starijih osoba u domu socijalne skrbi ²⁾	9.911	10.248	10.210
17. Jednokratni dodatak za slučaj smrti korisnika stalnog smještaja	220 ⁵⁾	434 ⁵⁾	419 ⁵⁾
18. Podmirenje troškova smještaja u učenički dom	274 ⁷⁾	222 ⁷⁾	190 ⁷⁾

19. Pravo na status roditelja njegovatelja	242	1.398	1.873
II. LOKALNA I REGIONALNA POMOĆ			
1. Pomoć za podmirenje troškova stanovanja (samcima i obiteljima)	24.440	32.575	27.456
2. Pomoć za ogrjev (samcima i obiteljima) ¹⁾	46.660	46.889	41.538

Izvor: podaci Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi (temeljem obrade podataka prikupljenih od centara za socijalnu skrb)

Metodološka objašnjenja:

- Broj korisnika iskazan je sa stanjem krajem godine, osim kod jednokratnih pomoći kod kojih je iskazan ukupni broj pomoći u izvještajnoj godini

- Za korisnike prikazanih prava od red.br. 1. do 19. (državna pomoć) sredstva su osigurana putem ministarstva nadležnog za djelatnost socijalne skrbi (osim za korisnike prava pod red.br.11. za koje su sredstva osigurana na poziciji Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom)

- Pravo pod red.br. 4. u travnju 2009. godine prešlo je u nadležnost Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

- Pomoć za podmirenje troškova stanovanja financira se iz proračuna općina i gradova, a pomoć za ogrjev financiraju županije

- Isti korisnik može dobiti istodobno više različitih pomoći, ako ispunjava propisane uvjete

Bilješke:

¹⁾ Kod jednokratnih pomoći iskazan je broj pomoći u izvještajnoj godini

²⁾ Broj korisnika za koje država plaća cijenu usluga (troškove smještaja) u cijelosti ili djelomično (podaci centara za socijalnu skrb)

³⁾ Broj učenika koji su primili jednokratnu pomoć za nabavu obveznih školskih udžbenika; Učenicima smještenim u domovima socijalne skrbi udžbenici su osigurani u sklopu materijalnih troškova (izdataka) domova

⁴⁾ Jednokratna pomoć objedinjuje jednokratnu pomoć, jednokratnu pomoć za potrebe školovanja, pomoć za nabavu odjeće i obuće, te pomoć za podmirenje pogrebnih troškova

⁵⁾ Pomoć za osobne potrebe korisnika stalnog smještaja i jednokratni dodatak za slučaj smrti korisnika stalnog smještaja oblici su skrbi izvan vlastite obitelji

⁶⁾ Pravo na pomoć i njegu u kući sastoji se od prava na pomoć i njegu u kući, pomoć u prehrani i stručnu pomoć u obitelji

⁷⁾ Pomoć za podmirenje troškova smještaja u učenički dom sastavni je dio stalne pomoći; Prikazan je broj korisnika čija je visina stalne pomoći uvećana za iznos troškova smještaja u učeničkom domu ako je član obitelji polaznik srednje škole

Od 2007. do 2009. godine zamjetan je postupni pad broja korisnika stalne socijalne pomoći (udio korisnika stalne pomoći u stanovništvu iznosio je 2,3% u 2007., 2,1% u 2008. i 2,1% u 2009. godini). Udio korisnika stalne pomoći tek se neznatno povećao sa 2,08% u siječnju na 2,14% u prosincu 2009. Također se smanjio i udio nezaposlenih radno sposobnih osoba među korisnicima stalne pomoći sa 44,6% u 2007. na 43,3% u 2008. godini, te sa 43,4% u siječnju 2009. na 41,9% u prosincu 2009. Nema značajnijih promjena u regionalnoj distribuciji korisnika. I dalje je udio korisnika stalne pomoći u stanovništvu najviši u Šibensko-kninskoj, Međimurskoj i Karlovačkoj županiji. Isto tako, broj jednokratnih pomoći tek se blago povećao s 76 199 u 2008. na 81 355 u 2009. godini.

U promatranom se razdoblju može uočiti i rast broja korisnika doplatka za pomoć i njegu sa stopom promjene od 6% (u 2007. godini evidentirano je 74 897 korisnika, u 2008. 76 872 korisnika, u 2009. godini 79 631 korisnik). Pritom je uočen značajniji rast broja korisnika prava na doplatka za pomoć i njegu u punom iznosu, dok se u sve tri godine broj korisnika doplatka za pomoć i njegu u smanjenom iznosu u pravilu nije mijenjao.

Isto se tako u promatranom razdoblju povećavao broj korisnika osobne invalidnine sa stopom promjene od 7% (u 2007. evidentirano je 15 223 korisnika, u 2008. godini 15 653 korisnika, u 2009. 16 332 korisnika). Osobna invalidnina u iznosu 250% osnovice (puni iznos) bila je u porastu, dok se broj korisnika osobne invalidnine u iznosu od 125% osnovice (smanjeni iznos) blago smanjivao.

2.4. Pružatelji usluga

Socijalna se skrb ostvaruje putem mreže centara za socijalnu skrb, centara za pomoć i njegu, državnih i nedržavnih domova socijalne skrbi, decentraliziranih domova za starije i nemoćne osobe, drugih domaćih i stranih pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi, udomiteljskih obitelji, obiteljskih domova, organiziranog stanovanja, organizacija civilnoga društva i dr.

U centrima za socijalnu skrb i domovima socijalne skrbi (državni i nedržavni domovi, uključujući decentralizirane domove) u Republici Hrvatskoj na dan 31. prosinca 2009. godine bilo je zaposleno ukupno 11 876,5 radnika. Od navedenog broja u centrima za socijalnu skrb bilo je zaposleno 2 041,5 radnika (od toga 1 404,5 stručnih radnika), a u domovima socijalne skrbi ukupno 9 835 radnika, od toga 5 614,5 stručnih radnika.

**BROJ RADNIKA U DOMOVIMA SOCIJALNE SKRBI U ODNOSU
NA BROJ KORISNIKA U 2009. GODINI**

R.br	VRSTA DOMA	BROJ RADNIKA	BROJ KORISNIKA	BROJ KORISNIKA NA JEDNOG RADNIKA
1.	DOMOVI SOCIJALNE SKRBI-UKUPNO (2+3)	9 835	27 994	2,8
2.	DRŽAVNI DOMOVI SOCIJALNE SKRBI - ukupno (2.1. DO 2.5.)	4 167	9 749	2,3
2.1.	Državni domovi socijalne skrbi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi	501	782	1,6
2.2.	Državni domovi socijalne skrbi za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju	462,5	1 477	3,2
2.3.	Državni domovi socijalne skrbi za djecu s teškoćama u razvoju i odrasle osobe s invaliditetom	1 975,5	4 207	2,1
2.4.	Državni domovi socijalne skrbi za starije i nemoćne osobe	20	78	3,9
2.5.	Državni domovi socijalne skrbi za psihički bolesne odrasle osobe	1 208	3 205	2,7
3.	NEDRŽAVNI DOMOVI SOCIJALNE SKRBI- ukupno (3.1. DO 3.7.)	5 668	17 112	3,0
3.1.	Nedržavni domovi socijalne skrbi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi	109	188	1,7
3.2.	Nedržavni domovi socijalne skrbi za djecu s teškoćama u razvoju i odrasle osobe s invaliditetom	489	1 259	2,6
3.3.	Nedržavni - županijski domovi socijalne skrbi za starije i nemoćne osobe	3 208	10 502	3,3
3.4.	Nedržavni - drugi domovi socijalne skrbi za starije i nemoćne osobe	1 503	4 108	2,7
3.5.	Nedržavni domovi socijalne skrbi za psihički bolesne odrasle osobe	235	901	3,8
3.6.	Nedržavni domovi socijalne skrbi za ovisnike o alkoholu, drogama i drugim	36	95	2,6

	opojnim sredstvima			
3.7.	Nedržavni domovi socijalne skrbi za djecu i odrasle osobe-žrtve obiteljskog nasilja	7	59	8,4

**BROJ RADNIKA U CENTRIMA ZA SOCIJALNU SKRB
U ODNOSU NA BROJ KORISNIKA I UKUPNI BROJ STANOVNIKA
U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2009. GODINI**

Ukupni broj radnika	Broj stručnih radnika	Broj korisnika	Broj korisnika na jednog radnika	Broj korisnika na jednog stručnog radnika	Broj stanovnika u RH
2 041,5	1 404,5	250 000	122,5	178	4 437 460

U Republici Hrvatskoj na državnoj razini djeluje **80 centara** za socijalnu skrb s **27 podružnica** koji obavljaju niz funkcija koje se mogu podijeliti na javne ovlasti u području socijalne skrbi, obiteljsko-pravne i kazneno-pravne zaštite, te stručno-analitičke, financijske i druge poslove.

Centri za socijalnu skrb, kao javne ustanove koje osniva Republika Hrvatska rješenjem ministarstva nadležnog za poslove socijalne skrbi, odlučuju o pravima iz socijalne skrbi. Centar za socijalnu skrb osniva se za područje jedne ili više općina ili gradova na području iste županije, odnosno Grada Zagreba.

Centar za socijalnu skrb rješava u prvom stupnju o pravima iz socijalne skrbi, obiteljsko-pravne i kazneno-pravne zaštite, i drugim pravima u skladu s posebnim zakonom; provodi ovrhu rješenja; vodi propisane očevidnike; izdaje uvjerenja i druge potvrde; daje podatke o obiteljskim prilikama, te mišljenja i prijedloge u sudskim postupcima koji se odnose na obiteljsko-pravnu i kazneno-pravnu zaštitu; sudjeluje kao stranka ili umješac pred sudom i drugim državnim tijelima kada se radi o zaštiti osobnih interesa djece i drugih. Osim javnih poslova, centar za socijalnu skrb obavlja i druge stručne poslove propisane Zakonom o socijalnoj skrbi.

Trenutačno u Hrvatskoj postoji **275 državnih i nedržavnih domova i drugih pravnih osoba** koji obavljaju djelatnost socijalne skrbi za djecu i mladež bez odgovarajuće roditeljske skrbi, djecu i mladež s poremećajima u ponašanju, djecu s teškoćama u razvoju i odrasle osobe s invaliditetom, djecu i odrasle osobe žrtve obiteljskog nasilja, djecu i odrasle osobe žrtve trgovanja, ovisnike o alkoholu, drogama i drugim opojnim sredstvima, starije i nemoćne osobe, te psihički bolesne odrasle osobe. U tim je pružateljima usluga svim oblicima skrbi zbrinuto ukupno 27 994 korisnika, od kojih je 23 304 na stalnom ili tjednom smještaju. Od tog su broja **72 državna doma** s ukupno 9 749 korisnika, te **156 nedržavnih domova s ukupno 17 112 korisnika. Druge pravne osobe, njih 47, zbrinjavaju ukupno 1 133 korisnika.**

**BROJ DOMOVA SOCIJALNE SKRBI I DRUGIH PRAVNIH OSOBA
U REPUBLICI HRVATSKOJ I BROJ KORISNIKA**

R.br		BROJ DOMOVA	BROJ KORISNIKA
------	--	-------------	----------------

1.	DOMOVI SOCIJALNE SKRBI- UKUPNO (2+3+4)	275	27 994
2.	DRŽAVNI DOMOVI SOCIJALNE SKRBI - ukupno (2.1. DO 2.4.)	72	9 749
2.1.	Državni domovi socijalne skrbi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi	14	782
2.2.	Državni domovi socijalne skrbi za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju	11	1 477
2.3.	Državni domovi socijalne skrbi za djecu s teškoćama u razvoju i odrasle osobe s invaliditetom	28	4 207
2.4.	Državni domovi socijalne skrbi za starije i nemoćne osobe	1	78
2.5.	Državni domovi socijalne skrbi za psihički bolesne odrasle osobe	18	3 205
3.	NEDRŽAVNI DOMOVI SOCIJALNE SKRBI- ukupno (3.1. DO 3.7.)	156	17 112
3.1.	Nedržavni domovi socijalne skrbi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi	2	188
3.2.	Nedržavni domovi socijalne skrbi za djecu s teškoćama u razvoju i odrasle osobe s invaliditetom	12	1 259
3.3.	Nedržavni - županijski domovi socijalne skrbi za starije i nemoćne osobe	46	10 502
3.4.	Nedržavni - drugi domovi socijalne skrbi za starije i nemoćne osobe	82	4 108
3.5.	Nedržavni domovi socijalne skrbi za psihički bolesne odrasle osobe	10	901
3.6.	Nedržavni domovi socijalne skrbi za ovisnike o alkoholu, drogama i drugim opojnim sredstvima	2	95
3.7.	Nedržavni domovi socijalne skrbi za djecu i odrasle osobe-žrtve obiteljskog nasilja	2	59
4.	DRUGE PRAVNE OSOBE - ukupno (4.1. DO 4.6.)	47	1 133
4.1.	Domovi socijalne skrbi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi	6	164
4.2.	Domovi socijalne skrbi za djecu s teškoćama u razvoju i odrasle osobe s invaliditetom	11	600
4.3.	Domovi socijalne skrbi za starije i nemoćne osobe	21	242
4.4.	Domovi socijalne skrbi za psihički bolesne odrasle osobe	2	30
4.5.	Domovi socijalne skrbi za ovisnike o alkoholu, drogama i drugim opojnim sredstvima	1	28
4.6.	Domovi socijalne skrbi za djecu i odrasle osobe-žrtve obiteljskog nasilja	6	69

Domovi socijalne skrbi i druge pravne osobe koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi pružaju usluge stanovanja, dnevnog boravka, prehrane, održavanja osobne higijene, njege i brige o zdravlju, odgoja i obrazovanja, osposobljavanja, radnih aktivnosti, psihosocijalne rehabilitacije, organiziranja slobodnog vremena i dr.

Kada je riječ o izvaninstitucijskim oblicima smještaja (udomiteljstvo i obiteljski domovi) ukupni broj udomiteljskih obitelji za djecu i mladež je 1 332 u kojima je smješteno 1 955

korisnika. Ukupni **broj udomiteljskih obitelji za odrasle osobe** je **1 303** u kojima je smješteno 3 150 korisnika. U Hrvatskoj djeluje **68 obiteljskih domova** u kojima je smješteno ukupno 486 korisnika temeljem rješenja centara za socijalnu skrb.

Uz centre za socijalnu skrb i domove socijalne skrbi djeluju centri za pomoć i njegu i obiteljski centri kao ustanove socijalne skrbi. **Centri za pomoć i njegu**, njih 18, pružaju usluge organiziranja prehrane, obavljanja kućanskih poslova, održavanja osobne higijene, te zadovoljavanja drugih potreba, a osnivaju ih jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, vjerske zajednice, trgovačka društva, udruge i druge domaće i strane pravne i fizičke osobe.

Obiteljske centre osniva ministarstvo nadležno za obitelj (dosad ih je osnovano 17). Obiteljski centri u okviru svoje djelatnosti, između ostalog, obavljaju poslove savjetodavnog i preventivnog rada i druge poslove koji se odnose na brak i međusobne odnose roditelja i djece, uzdržavanje i druge okolnosti u obitelji koje traže stručnu potporu i pomoć, poticanje i razvoj programa rada u zajednici, volonterskog rada i rada udruga građana koje su potpora roditeljima, obitelji, djeci, mladeži i drugim socijalno osjetljivim skupinama stanovništva, te poticanje i provedbu programskih aktivnosti namijenjenih edukaciji i promidžbi obiteljskih vrijednosti.

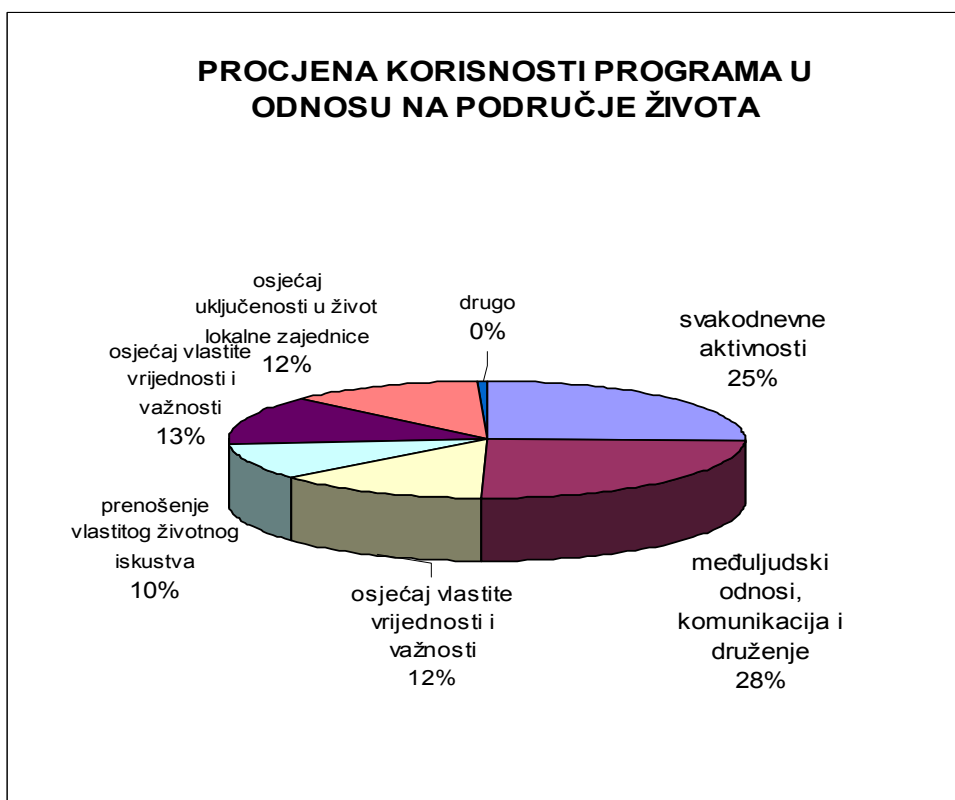
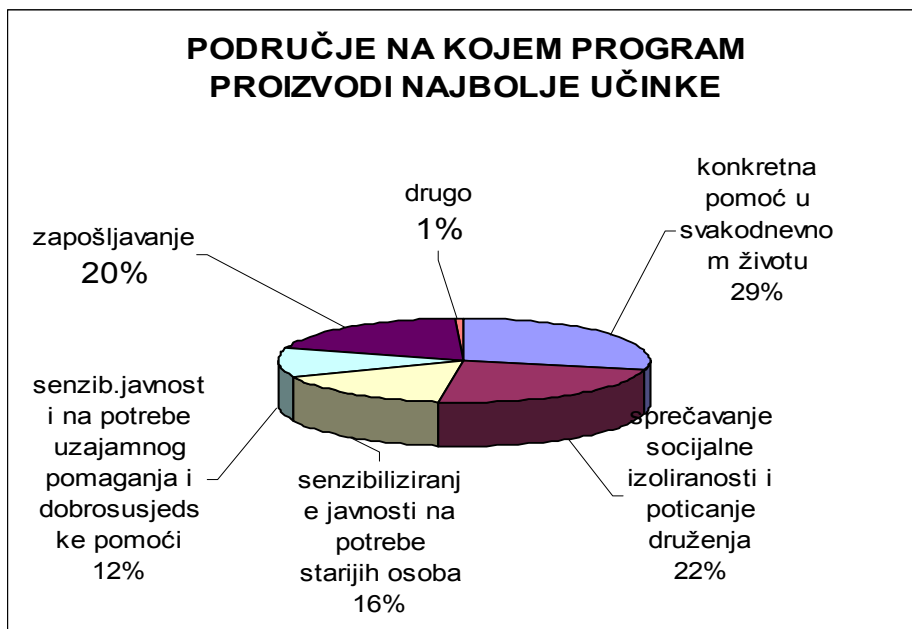
U dijelu koji se odnosi na **međugeneracijsku solidarnost**, Republika Hrvatska se poput većine europskih zemalja ubraja u zemlje s vrlo starim stanovništvom. Čak šesnaest županija u Republici Hrvatskoj ima udio starog stanovništva veći od 15%. Najveći udio bilježi Ličko-senjska županija sa čak 22,7%, a slijede Karlovačka (19,9%), Šibensko-kninska (19,5%), Sisačko-moslavačka (18,1%) i Bjelovarsko-bilogorska županija (17,3%).

U cilju širenja mreže izvaninstitucijskih usluga za starije osobe u lokalnim zajednicama Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti 2004. godine iniciralo je provedbu Pilot programa međugeneracijske solidarnosti putem kojih se osiguralo pružanje usluga starijim osobama neposredno u njihovim kućanstvima i u prostorijama "dnevnih boravaka", u drukčijem opsegu no što su uslugama obuhvaćene starije osobe u sustavu socijalne skrbi. Razdoblje provedbe pilot programa od 2004. do 2007. godine imalo je za cilj ocjenu stanja i potreba starijih osoba u lokalnim zajednicama, te pronalaženje održivog modela socijalnih usluga za starije osobe.

Rezultati evaluacije Pilot programa međugeneracijske solidarnosti pokazali su da su gotovo svi korisnici Programa prepoznali Programe korisnima (99%), a područja na kojima se Program pokazao najdjelotvornijim naveli su: konkretna pomoć u svakodnevnom životu (33%), sprečavanje socijalne izoliranosti, druženje i komunikacija (22%), senzibiliziranje javnosti i lokalne sredine za potrebe starijih (14%), te razvijanje solidarnosti i dobrosusjedske pomoći u lokalnoj zajednici (8%). Ukupno 97% korisnika smatra kako je Program unaprijedio kvalitetu njihovog života (primarno u sprečavanju njihove socijalne isključenosti i društvene izolacije, ali i osiguranja usluga kojima se pruža pomoć u obavljanju svakodnevnih životnih aktivnosti).

Doprinos usluga "pomoći u kući" na području prevencije socijalne izolacije starijih osoba osobito se značajnim pokazao u teško dostupnim i ruralnim područjima nedovoljno razvijene infrastrukture (teškoće u nabavci pitke vode, ogrjeva, nabavke osnovnih životnih potrepština i sl.), dok su usluge "dnevnih boravaka" osobito pozitivno ocijenjene u urbanim sredinama u kojima su ovako organizirani oblici druženja i slobodnog vremena starijih osoba lakše

dostupni (organizirani prijevoz) i prilagođeni svakodnevnim potrebama starijeg stanovništva. Programi su prepoznati kao dobar model pružanja izvaninstitucijskih usluga za starije osobe u lokalnim zajednicama, uz dodatne prednosti vezane uz zapošljavanje lokalnog stanovništva, povezivanje postojeće mreže usluga za starije osobe u lokalnim zajednicama, kao i uštede sredstava iz državnog i lokalnog proračuna.

2.5. Obitelj

Obitelj je temeljna društvena zajednica koja ima nezamjenjiv utjecaj na razvoj društva i društvenih odnosa, ali i pojedinca. Obitelj je nositelj naravnog, kulturnog, običajnog, moralnog, društvenog i svekolikog identiteta.

Gospodarsko društvene promjene u posljednjem desetljeću prošlog i u prvom desetljeću ovog stoljeća u Hrvatskoj imale su odraz i na promjene koje su zahvatile obitelj. Na to ukazuju neki statistički pokazatelji, ali i istraživanja na temu demografije i obitelji. Promjene se očituju u smanjenju broja članova obitelji, izmijenjenom položaju žena na tržištu rada, povećanju broja jednoroditeljskih obitelji, porastu broja mladih koji se odlučuju za socijalitetni sterilitet, povećanoj stopi nezaposlenosti, nedostatku servisa namijenjenih mlađim i starijim članovima obitelji i slično. To ne znači odricanje ili negaciju obiteljskih vrijednosti, već naprotiv samo promjenu viđenja i onoga što mladi roditelji i njihovi naraštaji očekuju od obitelji. Moglo bi se reći da novonastali društveni odnosi raslojavaju klasičnu strukturu obitelji, ali s druge strane i jačaju njene vrijednosti i ulogu u razvoju osobnog i društvenog života.

Uloga zajednice u ovakvim je okolnostima nezamjenjiva. Zajednica, u svojoj socijalnoj reakciji na okolnosti u kojima se nalazi pojedinac i obitelj, mora svojim mjerama i sustavom potpora primjereno odgovoriti na ove izazove i osnažiti obitelj.

S obzirom na koheziju obitelji i njenu nepovredivost jača i odgovornost obitelji za svoju sigurnost i sigurnost njenih članova. Država kao umješak u ove odnose poželjna je u svim onim okolnostima kada su povrijeđena osobna prava i slobode pojedinca koje se jamče Ustavom Republike Hrvatske, međunarodnim ugovorima ili zakonima ili kada obitelj više nije u mogućnosti unutarnjom snagom i resursima svojim članovima osigurati primjereni socijalni razvoj i egzistenciju. Država bi trebala poduprijeti svaku obitelj i njenog člana u sklopu razvoja sustava institucijskih i izvaninstitucijskih oblika potpora koje pridonose njenom jačanju i razvoju, te prevenciji svih oblika ovisnosti.

Pored svega gore navedenog demografske promjene odražavaju se i na promjene obiteljske strukture, ali i ukupnih odnosa u društvu. Evidentni pad stope fertiliteta prati starenje ukupnog stanovništva, tako da je Republika Hrvatska po prosječnoj starosti stanovništva treća u Europi, odnosno deseta u svijetu. Ovakva demografska kretanja povećavaju rizik socijalne ovisnosti, što se odražava i odražavat će se i ubuduće na sustav socijalne sigurnosti.

Na razvoj strukture obitelji utječe i smanjenje stope bračnosti s jedne strane, te povećanje stope razvoda braka s druge strane. U Hrvatskoj je stopa razvoda braka u prošlom desetljeću iznosila oko 0,20. Isto je tako vidljiv porast broja djece rođene izvan braka, za oko 2% u zadnjih 20 godina.

O demografskoj situaciji u Hrvatskoj najbolje govore podaci da je totalna stopa fertiliteta s 1,63 u 1990. godini pala na 1,38 u 1999. godini, da bi nakon poduzetih pronatalitetnih mjera Vlade Republike Hrvatske od 2004. godine taj trend bio zaustavljen, tako da danas to iznosi oko 1,46. Unatoč ovim pokazateljima, Hrvatska pripada skupini europskih zemlja s iznimno niskim fertilitetom, s obzirom na to da je poželjna stopa totalnog fertiliteta 2,1, tj. ona stopa koja jamči reprodukciju stanovništva.

U usporedbi s drugim državama Europe obiteljska struktura u Hrvatskoj relativno se sporo mijenja i još uvijek zadržava obilježja tradicionalne obitelji, ali su zamjetne promjene u odnosu na tradicionalni položaj žena. Smanjena stopa fertiliteta, opadanje broja sklopljenih brakova, povećanje dobi prilikom sklapanja braka, kao i prilikom rođenja prvog djeteta, rast broja jednoroditeljskih obitelji, upućuju na sve veću prisutnost promjena obiteljske strukture.

Društvene zadanosti i izazovi za obitelj

- Obitelj je temeljna socijalna zajednica društva i njegova najviša vrijednost.
- Obitelj u suvremenom društvu u fazi je zamjetnih strukturnih promjena.
- Obitelj sve više preuzima teret skrbi i odgovornosti za socijalnu sigurnost i dobrobit svojih članova unatoč slabljenju njenih tradicionalnih oblika postojanja kao zajednice.
- Obitelj je izložena povećanim očekivanjima društva, ali i njenih članova za preuzimanje primjerene odgovornosti za njihove životne potrebe.
- Obiteljska politika samo je jedna od sastavnica populacijske i socijalne politike i čini njihov nezamjenjiv dio.
- Učinke mjera obiteljske politike moguće je promatrati samo putem ostvarenja na području gospodarskih i socijalnih razvojnih programa, te usklađenosti obiteljskog i poslovnog života svakog pojedinca i članova njegove obitelji.
- Promjene obiteljske strukture, gospodarski i socijalni rizici obitelj izlažu brojnim izazovima, što jača odgovornost društva u smjeru izgradnje sustava obiteljskih potpora.
- Ravnopravnost spolova i povećana uloga očeva u odgoju i ranom podizanju djece, zapošljavanje, posebno zapošljavanje žena, te razvoj usluga za obitelj, pridonosi poticanju nataliteta.
- Sustav obiteljskih potpora potrebno je usmjeriti na razvoj pravne, materijalne, stručne, institucijske i izvaninstitucijske pomoći obitelji, djeci, mladima i njenim starijim članovima, koji će osnažiti obitelji u obavljanju njenih funkcija.
- U razvoju sustava obiteljskih potpora potrebno je osobito poštivati opća pravila o ljudskim pravima i slobodama i međunarodne dokumente koji se odnose na roditeljstvo, obitelj, djecu, mlade i starije osobe.
- Razvoj usluga (servisa) za obitelji u riziku, djecu i starije osobe od iznimnog je značenja za osnaživanje obitelji, održanje njene kohezije i suzbijanje socijalne isključenosti.

- Afirmacija prava djece posebno je važna u sklopu ljudskih prava.
- Usluge i servise namijenjene mladim i zaposlenim roditeljima potrebno je uskladiti sa stvarnim potrebama obitelji, a djeci osigurati zaštitnu, socijalizacijsku i obrazovnu komponentu (potpora zaposlenim članovima obitelji u ispunjavanju njene primarne uloge).
- Za ostvarivanje dobrobiti obitelji i njenih članova, pored tijela i ustanova središnje državne vlasti, vrlo važnu ulogu i odgovornost imaju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave kao zajednice u kojima građani (obitelj i njeni članovi) ostvaruju svoja primarna prava i dužnosti, te stvaraju nove društvene vrijednosti.
- Privatnu inicijativu i civilno društvo potrebno je uključiti u razvoj obiteljskih usluga.

2.6. Organizacije civilnoga društva

Danas u Hrvatskoj djeluje značajan broj udruga koje se bave socijalnom i humanitarnom djelatnošću, neformalnim obrazovanjem i odgojem djece i mladih, organizacijom slobodnog vremena mladih, kulturom i tehničkom kulturom, razvojem civilnoga društva, promicanjem ljudskih prava i dr. Udruge sudjeluju u procesu kreiranja i usmjeravanja socijalne politike, posebice pružanja socijalnih usluga i partnerskih konzultacija.

Djelovanje organizacija civilnoga društva u području socijalne skrbi usmjereno je na zaštitu ranjivih skupina (djeca, mladež, žene, osobe s invaliditetom, osobe s psihičkim smetnjama, starije i nemoćne osobe, nezaposleni, žrtve nasilja, žrtve trgovanja ljudima, beskućnici, ovisnici o drogama i drugim opojnim sredstvima i dr.). Njihovo je djelovanje usmjereno na pružanje psihosocijalne pomoći i socijalnih usluga u zajednici s ciljem integracije korisnika, poboljšanjem kvalitete njihova života, te pružanje pomoći korisnicima u prevladavanju stanja socijalne isključenosti i siromaštva.

U angažmanu udruga, putem programa i projekata koje financira Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, značajno mjesto zauzimaju inicijative koje podržavaju partnerstvo različitih pružatelja usluga na lokalnoj razini vezano za ostvarivanje socijalnih prava. Stoga je Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, pružajući financijsku potporu provedbi preko 1.330 projekata i programa u razdoblju od 1. siječnja 2008. do danas, nastavilo s procesom uspostavljanja kvalitetnijeg okvira za suradnju s organizacijama civilnoga društva čije se aktivnosti odnose na povećanje dostupnosti socijalnih usluga korisnicima, razvoj i širenje mreže socijalnih usluga i povećanje kvalitete socijalnih usluga.

3. Prioriteti razvoja sustava socijalne skrbi

U skladu s Ustavnim određenjem Republike Hrvatske kao socijalne države, te usmjeravanjem politike Vlade Republike Hrvatske prema aktivnoj socijalnoj državi koja u partnerstvu sa svim sudionicima pomaže i štiti ranjive članove zajednice, cilj je Strategije razvoja sustava socijalne skrbi pridonijeti osiguranju minimalnog životnog standarda najugroženijeg dijela stanovništva, olakšavanju pristupa socijalnim pravima, te primjerenom zadovoljavanju potreba socijalno osjetljivih skupina.

Prioriteti:

- Povećati djelotvornost sustava socijalnih pomoći
- Provesti decentralizaciju sustava socijalne skrbi
- Povećati dostupnost i kvalitetu socijalnih usluga uz regionalnu ravnomjernost
- Zaustaviti trendove institucionalizacije, te provesti deinstitucionalizaciju i transformaciju domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba

- Provesti informatizaciju sustava socijalne skrbi
- Unaprijediti udomiteljsku skrb u Republici Hrvatskoj
- Unaprijediti suradnju s organizacijama civilnoga društva koje djeluju u području socijalne skrbi
- Ojačati preventivnu ulogu obiteljsko-pravne zaštite
- Osigurati uvjete za kontinuirano stručno usavršavanje zaposlenih u sustavu socijalne skrbi
- Osnaživati ulogu lokalne zajednice u procesima planiranja usluga na lokalnoj razini
- Stvoriti preduvjete za praćenje i vrednovanje pružanja usluga socijalne skrbi
- Unaprijediti integriranost socijalnih usluga
- Povećati iskoristivost pretpristupnih fondova Europske unije, programa Europske unije, te strukturnih fondova
- Poticati suradnju na nacionalnoj, regionalnoj (županijskoj) i lokalnoj (gradskoj i općinskoj) razini u pružanju usluga
- Unaprijediti međuresornu suradnju, posebno vodeći brigu o usklađivanju razvoja usluga socijalne skrbi s dostupnošću zdravstvenih usluga i usluga školovanja, te mogućnostima zapošljavanja u zajednici za ranjive društvene skupine

4. Razvoj sustava socijalne skrbi i mjere za njegovu provedbu

4.1. Zakonski okvir

4.1.1. Novi zakon o socijalnoj skrbi

Republika Hrvatska kontinuirano usklađuje sustav socijalne skrbi s ukupnim reformama i promjenama u području socijalne politike, te kriterijima i standardima važećim u zemljama Europske unije. U tom se pravcu novim zakonom propisuje bolja ciljanost novčanih naknada, uvjeti za razvoj socijalnih usluga, prvenstveno onih u zajednici, te potiče razvoj samopomoći, dobročinstva, oblika samostalnog života svih korisnika, kao i oblika dobrovoljnog rada na području socijalne skrbi, uzimajući u obzir regionalne razlike radi zadovoljavanja sve brojnijih i složenijih potreba stanovništva.

Novi zakon o socijalnoj skrbi, koji se prvenstveno temelji na načelima supsidijarnosti, pravičnosti, dostupnosti, individualnosti i poštivanja ljudskih prava, sadrži nove kriterije za ostvarivanje socijalnih pomoći i socijalnih usluga, kao potpore za uključivanje u društvo i na tržište rada; određivanje iznosa novčanih naknada u odnosu na proračunsku osnovicu za obračun naknada i drugih primanja u Republici Hrvatskoj, uz iznimku određivanja iznosa pomoći za uzdržavanje u odnosu na prag rizika od siromaštva za samačko kućanstvo; poboljšanje materijalnog položaja osoba koje žive u samačkim kućanstvima; uspostavljanje nove organizacije centara za socijalnu skrb i uvjeta za njihovo osnivanje (osnivanje zavoda za socijalnu skrb u svakoj županiji s područnim centrima za socijalnu skrb i njihovim dislociranim jedinicama kao područnim uredima); jasnu definiciju prihodovnog i imovinskog cenzusa; uspostavljanje minimalnih standarda kvalitete socijalnih usluga uz licenciranje pružatelja usluga; pretpostavke za provođenje deinstitucionalizacije i razvijanje novih izvaninstitucijskih usluga (primjerice, prva socijalna usluga, rana intervencija, usluga stručne potpore u zapošljavanju i dr.); jasno razgraničenje nadležnosti između pojedinih državnih tijela zaduženih za poslove socijalne skrbi, pravosuđa, obitelji i rada, te javnih ustanova u nadležnosti tih tijela, uz obvezu međuresorske suradnje; uvođenje jedinstvenog registra

korisnika pomoći i usluga u cilju poboljšanja djelotvornosti sustava i dostupnosti uslugama, te podizanja razine obaviještenosti korisnika i društva o socijalnim pravima.

Mjera:

Unapređivanje sustava socijalne skrbi primjenom novog zakona o socijalnoj skrbi uz razvoj ljudskih potencijala

Nositelj:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Rok:

2011. godina

4.1.2. Novi zakoni kojima se regulira djelatnost strukovnih komora

Stručni radnici u sustavu socijalne skrbi svoju profesionalnu afirmaciju uglavnom ostvaruju putem strukovnih udruga. Stoga je posljednjim izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi propisana mogućnost osnivanja komora stručnih radnika kao neovisnih strukovnih organizacija sa svojstvima pravnih osoba i određenim javnim ovlastima.

Cilj osnivanja komora jest reguliranje standarda profiliranih struka, te promicanje, zastupanje i usklađivanje interesa stručnih radnika, kako onih zaposlenih u djelatnosti socijalne skrbi, tako i onih koji su zaposleni u drugim sustavima kao što su zdravstvo, pravosuđe, gospodarstvo i civilni sektor.

Jedan od ciljeva osnivanja komora jest i nadzor nad savjesnim, odgovornim i stručnim radom stručnih radnika pojedinih profesija.

Ustrojstvo, nadležnost i način rada komora uređuje se posebnim zakonima. Riječ je o četiri zakona kojima se uređuju komore kao strukovne organizacije stručnih radnika sa završenim studijem socijalnog rada, edukacijske rehabilitacije, socijalne pedagogije i logopedije.

Stručni radnici imaju pravo i obvezu trajno se stručno osposobljavati i usavršavati putem programa koje je u svojim općim aktima propisala strukovna komora, a donosi ih ministarstvo nadležno za socijalnu skrb. Programe stručnog osposobljavanja i usavršavanja odgajatelja i stručnih radnika drugih profila za koje se neće osnivati posebne komore također predlažu ove strukovne komore, a donosi ih ministarstvo nadležno za socijalnu skrb. Komore će biti zadužene za izradu i provođenje programa stručnog osposobljavanja i usavršavanja, u suradnji sa znanstvenim i stručnim institucijama. Ujedno se uvodi odobrenje za rad (licenca), koju stručni radnici imaju pravo i dužnost obnavljati svakih pet godina, a uvjete i postupak za dobivanje i obnavljanje licence propisuju strukovne komore.

Mjera:

Unapređivanje stručnog rada djelovanjem strukovnih komora

Nositelj:

Komora socijalnih radnika, Komora edukacijskih rehabilitatora, Komora socijalnih pedagoga, Komora logopeda, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Rok:

2011. godina

4.2. Promjene u ustroju Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi

Sustav socijalne skrbi na državnoj razini u Republici Hrvatskoj trenutačno predstavlja Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, te ustanove u njegovoj nadležnosti. U reformiranom će sustavu u okviru Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, uz Upravu za socijalnu skrb, biti formiran Zavod za socijalno osiguranje.

Uprava za socijalnu skrb usmjeravat će politiku socijalne skrbi i biti odgovorna za strateško vođenje cjelokupnog sustava. Djelokrug rada Uprave uključivat će prvenstveno: strateško planiranje i procjenu učinaka plana provedbe strategije razvoja sustava socijalne skrbi, s posebnim naglaskom na razvoj izvaninstitucijskih oblika skrbi; praćenje razvoja međunarodnih odnosa; postupanje po međunarodnim konvencijama u području zaštite prava djeteta; jačanje nadzorne funkcije ("socijalna inspekcija"); drugostupanjski postupak; stvaranje uvjeta za provedbu i poticanje različitih oblika profesionalne izobrazbe; praćenje stanja i poduzimanje mjera za poboljšanje stručnog rada i metoda socijalnog rada u sustavu socijalne skrbi; te priprema i provedba programa i projekata za koje se sredstva osiguravaju iz pretprijetnih fondova Europske unije (Instrument pretprijetne pomoći - IPA), kao i iz strukturnih fondova Europske unije (Europski socijalni fond - ESF i Europski fond za regionalni razvoj - ERDF), odnosno drugih instrumenata financiranja.

Zavod za socijalno osiguranje kao nova unutarnja ustrojbeno jedinica Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi bit će zadužen za: utvrđivanje mreže ustanova i djelatnosti socijalne skrbi; određivanje standarda, normativa i metodologije za utvrđivanje cijena usluga u sustavu socijalne skrbi; upravljanje postupcima sklapanja ugovora za pružanje usluga s pravnim ili fizičkim osobama koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi; izradu prijedloga zahtjeva za osiguranje sredstava u državnom proračunu za djelatnost socijalne skrbi; izradu i usklađivanje financijskih planova ustanova socijalne skrbi čiji je osnivač Republika Hrvatska; upravljanje kapitalnim ulaganjima i održavanje ustanova socijalne skrbi čiji je osnivač Republika Hrvatska; kontrolu namjenskog korištenja sredstava u ustanovama socijalne skrbi čiji je osnivač Republika Hrvatska, te drugih pravnih ili fizičkih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi, a financiraju se iz državnog proračuna; osiguranje pristupa informacijama o korisnicima i pravima putem informatičkog sustava; prikupljanje podataka, vođenje i objavljivanje statistika i izrada izvješća i analiza; suradnju sa stručnim, znanstvenim, državnim i nedržavnim organizacijama u zemlji i inozemstvu; te financijsko upravljanje provedbom međunarodnih donacija, zajmova i drugih projekata u sustavu socijalne skrbi.

Mjera:

Izrada nove uredbe o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi

Nositelj:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Rok:

2011. godina

4.3. Decentralizacija sustava socijalne skrbi

Sam proces decentralizacije sustava socijalne skrbi započeo je još 1998. godine, izmjenama Zakona o socijalnoj skrbi, kada su otvorene mogućnosti za ulazak privatnog profitnog i neprofitnog sektora u ovo područje. Zasad su na jedinice područne (regionalne) samouprave prenijeta jedino osnivačka prava nad domovima za starije i nemoćne osobe (njih 46), te djelomično financiranje centara za socijalnu skrb (iz proračuna županija osiguravaju se izdaci za materijal, reviziju, članarine, intelektualne usluge i dr). Zbog manjkavih ljudskih i financijskih kapaciteta općine zasad ne participiraju ili participiraju posve marginalno u procesu decentralizacije.

U skladu s preporukom Europske povelje o lokalnoj samoupravi da javne ovlasti trebaju biti što bliže građanima i Ustavom Republike Hrvatske koji usluge skrbi uvrštava u krug poslova lokalne samouprave, provest će se i decentralizacija socijalne skrbi koja čini sastavni dio šire strategije decentralizacije (zdravstvo, obrazovanje, ekonomski i regionalni razvoj, fiskalna dobrobit). Uz financijsku potporu Vlade Republike Hrvatske i CARDS programa, u 2007. godini izrađen je prijedlog Nacionalne strategije za funkcionalnu i fiskalnu decentralizaciju i razvoj ljudskih resursa. U cilju reforme lokalne i područne (regionalne) samouprave, Vlada Republike Hrvatske u srpnju 2010. godine usvojila je "Smjernice i načela za funkcionalnu decentralizaciju i teritorijalni preustroj". Tim su dokumentom utvrđeni ciljevi reforme, kriteriji za optimalni teritorijalni preustroj, kao i načela za provedbu procesa funkcionalne decentralizacije i teritorijalnog preustroja.

Decentralizacija sustava socijalne skrbi uključuje prijenos osnivačkih prava nad zavodima za socijalnu skrb u županiji i domovima socijalne skrbi na jedinice područne (regionalne) samouprave, odnosno na jedinice lokalne samouprave ukoliko je riječ o većim gradovima i gradovima sjedišta županije koji ispunjavaju pretpostavke za decentralizaciju. Pritom bi Republika Hrvatska mogla zadržati osnivačka prava nad domovima od posebnog interesa na državnoj razini. Mrežu djelatnosti socijalne skrbi utvrđivala bi jedinica lokalne ili područne (regionalne) samouprave, uz prethodnu suglasnost ministarstva nadležnog za socijalnu skrb koje bi i nadalje bilo zaduženo za strateško planiranje. Administrativnu bi decentralizaciju trebala pratiti fiskalna decentralizacija.

Mjera:

Prijenos osnivačkih prava nad zavodima za socijalnu skrb u županiji i domovima socijalne skrbi na jedinice područne (regionalne) samouprave, odnosno na veće gradove i gradove sjedišta županije

Nositelj:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, jedinice područne (regionalne) samouprave, veći gradovi i gradovi sjedišta županije

Rok:

2012. - 2014. godina - zavodi za socijalnu skrb u županiji

2013. - 2016. godina - domovi socijalne skrbi

Mjera:

Fiskalna decentralizacija

Nositelj:

Ministarstvo financija, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, jedinice područne (regionalne) samouprave, veći gradovi i gradovi sjedišta županije

Rok:

2016. godina

4.4. Redefiniranje novčanih pomoći i poboljšanje položaja socijalno osjetljivih skupina

4.4.1. Usklađivanje osnovice za izračun socijalnih davanja

Dosadašnjim se propisima iz socijalne skrbi visina pomoći utvrđivala u određenom postotku u odnosu na osnovicu koju je svojom odlukom određivala Vlada Republike Hrvatske.

Iako su se promjenama osnovice nastojale zadovoljiti sve složenije i brojnije potrebe građana, ona nije bila vezana uz porast troškova života, već se mijenjala sukladno mogućnostima državnog proračuna. Naime, u Zakonu se nisu navodili kriteriji njezina definiranja, već su ti kriteriji proizlazili iz definicije socijalne skrbi kao djelatnosti kojom se osigurava i ostvaruje pomoć za podmirenje osnovnih životnih potreba socijalno ugroženih, nemoćnih i drugih osoba koje zbog nepovoljnih osobnih, gospodarskih, socijalnih i drugih razloga ne mogu zadovoljiti same ili uz pomoć članova obitelji.

Radi transparentnosti i pravedne raspodjele socijalnih naknada i prava, novčane naknade u sustavu socijalne skrbi određuju se u odnosu na proračunsku osnovicu za obračun naknada i drugih primanja u Republici Hrvatskoj, uz iznimku određivanja iznosa pomoći za uzdržavanje u odnosu na prag rizika od siromaštva za samačko kućanstvo, što je propisano novim zakonom o socijalnoj skrbi. Proračunska osnovica tako predstavlja jedinstveno "sidro" uz koje se vežu iznosi socijalnih prava i u drugim sustavima (dječji doplatci, braniteljske naknade i sl.), dok se najsiromašnijim građanima određivanjem udjela osnovice u liniji siromaštva za samačko kućanstvo već omogućuje promjena iznosa pomoći za uzdržavanje u skladu sa službenom linijom siromaštva, odnosno pragom rizika od siromaštva koji svake godine određuje Državni zavod za statistiku.

Prema službenoj liniji siromaštva Europske unije podaci o siromaštvu u Republici Hrvatskoj pokazuju da se stopa rizika od siromaštva povećala u 2009. godini (18%) u odnosu na 2007. i 2008. godinu kada je iznosila 17,4%. Od svih dobnih skupina, jedino najstarija dobna skupina (65+) kontinuirano ima stopu rizika od siromaštva iznad nacionalnog prosjeka i u ovoj je dobnoj skupini najveća razlika između stopa rizika od siromaštva muškaraca i žena. U 2009. godini porasle su stope rizika od siromaštva samačkih kućanstava i kućanstava s djecom (stopa siromaštva djece u dobi do 15. godine veća je od nacionalnog prosjeka). Analize i simulacije Svjetske banke također pokazuju da je siromaštvo tijekom 2009. poraslo, te da se povećala stopa dječjeg siromaštva. Tako se pretpostavlja da se stopa apsolutnog siromaštva u 2009. povećala za 35% ili za 3 do 4 postotna boda u odnosu na 2008. godinu, u kojoj je iznosila oko 10%.

Visine socijalnih davanja odraz su trenutačne gospodarske situacije i proračunskih mogućnosti. Kako bi socijalno osjetljive skupine građana, odnosno najsiromašnji slojevi, mogli participirati u društvenom napretku i blagostanju, predviđa se mijenjanje iznosa novčanih naknada ovisno o troškovima života, odnosno stopi inflacije, što podrazumijeva

periodične promjene postotka proračunske osnovice utvrđene propisom o izvršavanju državnog proračuna, kao i povećanje osnovice temeljem koje se utvrđuje pomoć za uzdržavanje u odnosu na prag rizika od siromaštva za samačko kućanstvo.

Mjera:

Uvođenje periodične promjene postotka proračunske osnovice utvrđene propisom o izvršavanju državnog proračuna, te povećanje udjela osnovice u liniji siromaštva za samačko kućanstvo, radi usklađivanja iznosa novčanih naknada s troškovima života

Nositelj:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Rok:

2012. - 2016. godine

4.4.2. Novčana naknada namijenjena starijim osobama bez mirovinskih primanja

U usporedbi sa zemljama Europske unije Hrvatska se nalazi u skupini zemalja koje imaju visok udio starijih osoba koje nemaju nikakvih mirovinskih primanja (više od 86000 osoba, što čini 12,4% populacije starije od 64 godine ili oko 2% ukupnog stanovništva). Prvenstveno se radi o starijim ženama. Ovaj segment starije populacije ima lošije pokazatelje kvalitete života nego starije osobe koje primaju mirovine. U najlošijoj su materijalnoj poziciji one starije osobe bez mirovina koje žive samački ili bez partnera. One starije osobe bez mirovina koje nemaju nikakvih primanja mogu se obratiti sustavu socijalne pomoći³.

Radi olakšavanja pristupa socijalnim pravima za stariju populaciju, predlaže se uvođenje novčane naknade namijenjene starijim osobama bez mirovinskih primanja u sklopu propisa iz socijalne skrbi. Određivanje visine ove novčane naknade ovisit će o fiskalnim kapacitetima i razini drugih naknada u sustavu socijalne sigurnosti. Međutim, iznos ovakve novčane potpore trebao bi biti veći od iznosa novčane naknade namijenjene prvenstveno otklanjanju i ublažavanju siromaštva i socijalne isključenosti (pomoć za uzdržavanje) koju starije osobe bez prihoda sada ostvaruju u sustavu socijalne skrbi. Time bi se poboljšao materijalni položaj starijih osoba, odnosno reduciralo ili ublažilo njihovo siromaštvo, afirmirala njihova socijalna i ekonomska prava, ojačao položaj unutar obitelji i ukupni građanski status, pridonijelo jednakosti spolova i socijalno pravednijem društvu, te utjecalo na smanjenje stigmatizacije ove skupine građana. Takva bi se novčana naknada, kao dugoročno rješenje zaštite starije populacije bez mirovinskih primanja, mogla smatrati instrumentom razvojne politike.

Mjera:

Uvođenje novčane naknade namijenjene starijim osobama bez mirovinskih primanja

Nositelj:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

³ Šućur, 2008: Socijalna sigurnost i kvaliteta života starijih osoba bez mirovinskih primanja u Republici Hrvatskoj, Revija za socijalnu politiku godina 15, broj 3

Rok:

2013. godina

4.4.3. Novčana naknada namijenjena osobama s invaliditetom (inkluzivni dodatak)

Radi ostvarivanja odgovarajuće potpore i pojednostavljivanja postupka predlaže se uvođenje inkluzivnog dodatka kao novčane naknade namijenjene osobama s invaliditetom s ciljem izjednačavanja njihovih mogućnosti pri socijalnom uključivanju.

Inkluzivni bi dodatak ostvarivala osoba s utvrđenim trajnim tjelesnim, mentalnim, intelektualnim ili osjetilnim oštećenjima, koja u međudjelovanju s različitim preprekama mogu sprečavati njezino puno i djelotvorno sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s drugima, zbog čega postoji potreba za određenom razinom potpore u obavljanju aktivnosti radi uključivanja u svakodnevni život. Razina potpore utvrđivala bi se temeljem procjene funkcionalnih sposobnosti osobe (prema Međunarodnoj klasifikaciji funkcioniranja), a inkluzivni bi se dodatak dodjeljivao u različitim iznosima, ovisno o stupnju procijenjene potrebe. Razina potpore procjenjivala bi se po područjima kojima se mogu sveobuhvatno utvrditi potrebe osobe ovisno o njezinim specifičnim osobinama. Područja procjene odnose se na potpore samozbrinjavanju i neovisnosti, psihosocijalnom funkcioniranju, transferu i mobilnosti, radnim i okupacijskim aktivnostima, sadržajima socijalizacije i slobodnog vremena, te funkcioniranju osobe s obzirom na okoliš. Na taj bi se način uvažavale različitosti u funkcionalnim sposobnostima osoba koje imaju isto oštećenje, što bi rezultiralo i razlikom u iznosu novčane naknade.

U svrhu zadovoljavanja sveobuhvatnih potreba osoba s invaliditetom, ovo bi pravo trebalo objediniti sva prava (naknade i usluge) koja osobe s invaliditetom sada ostvaruju u različitim sustavima. To bi značilo i objedinjavanje financijskih sredstava koja se na različitim pozicijama u državnom proračunu osiguravaju za pojedina ministarstva i državna tijela

Mjera:

Zakon o inkluzivnom dodatku

Nositelj:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, Ministarstvo financija, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i druga državna tijela u kojima se ostvaruje zaštita osoba s invaliditetom

Rok:

2014. godina

4.4.4. Vještačenje

Vještačenje u sustavu socijalne skrbi provodi se kada je u postupku ostvarivanja pojedinog prava potrebno utvrditi postojanje vrste, stupnja i težine tjelesnog ili mentalnog oštećenja, vrste i težine psihičke bolesti, trajne ili privremene promjene u zdravstvenom stanju, potpune nesposobnosti za rad, prijeke potrebe stalne ili privremene pomoći i njege druge osobe i njezin opseg, postojanje sposobnosti osposobljavanja za samozbrinjavanje, postojanje sposobnosti osposobljavanja za samostalan rad i postojanje potrebe individualnog rada u

provođenju psihosocijalne rehabilitacije. Vještačenje je složen postupak kojim je obuhvaćeno utvrđivanje, kako cjelokupnog zdravstvenog stanja, tako i sposobnosti, te sveukupnih potreba osobe i prilika u kojima ona živi i radi.

Niz prava, kojima se osigurava neovisnost osoba s invaliditetom i njihova socijalna i radna integracija, jednaki način postupanja u postizanju vlastitih interesa, kompenziranje nepovoljnog položaja i otklanjanje teškoća, te ostvarivanje prava na dignitet, afirmaciju i uključivanje u društvo, ostvaruje se temeljem brojnih propisa u nadležnosti različitih sustava. To znači da različita tijela vještačenja u pojedinim sustavima na različite načine utvrđuju vrstu i stupanj oštećenja, odnosno invalidnosti.

Radi olakšavanja pristupa pravima i ujednačenog postupanja u svim sustavima, valja odrediti jedinstvene kriterije za utvrđivanje oštećenja i funkcionalnih sposobnosti osobe, te uspostaviti jedinstveno tijelo vještačenja. Takvo bi tijelo donosilo jedan dokument na osnovi kojeg bi osobe s invaliditetom mogle ostvarivati prava u različitim sustavima, a trebalo bi djelovati kao neovisna institucija na razini Republike Hrvatske, s podružnicama, odnosno ispostavama na područnoj (regionalnoj), odnosno lokalnoj razini.

U svrhu postizanja navedenog cilja Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi koordiniralo je izradu prijedloga jedinstvene liste funkcionalnih sposobnosti, kao i izradu propisa kojim bi se reguliralo uspostavljanje jedinstvenog tijela vještačenja i načina utvrđivanja invaliditeta. Kako je u tijeku probna primjena navedene liste na određenom uzorku (obveznici provođenja: nadležna ministarstva i javne ustanove u sustavu zdravstva, socijalne skrbi, obrazovanja, profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom, zaštite ratnih vojnih invalida i civilnih invalida rata, mirovinskog osiguranja, branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, djelatnih vojnih osoba), što je određeno Zaključkom Vlade Republike Hrvatske iz rujna 2010. godine, konačni se rezultat očekuje u 2011. godini.

Mjera:

Usklađivanje propisa u sustavu socijalne skrbi s novim načinom vještačenja, ovisno o ishodima probne primjene, odnosno uvođenje nove metodologije vještačenja u skladu s definicijom invaliditeta prema Konvenciji o pravima osoba s invaliditetom Ujedinjenih naroda i Fakultativnom protokolu uz Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom koju je Vlada Republike Hrvatske potpisala u ožujku 2007. godine

Nositelj:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Rok:

2012. godina

4.5. Širenje mreže usluga socijalne skrbi

U okviru procesa razvoja sustava socijalne skrbi, prioritet treba dati razvoju usluga koje nedostaju u zajednici čime se želi postići da korisnici dobivaju usluge u svojim domovima i lokalnim zajednicama, što znači da se u samoj zajednici stvaraju uvjeti za njihovu integraciju. Širenje mreže usluga socijalne skrbi u zajednici pridonosi samostalnom životu pojedinih društvenih skupina (primjerice, osoba s invaliditetom, psihički bolesnih odraslih osoba i dr.), ali i usklađivanju radne i obiteljske uloge onih obitelji koje imaju članove koji ovise o skrbi drugih.

Pri širenju mreže usluga poseban naglasak treba staviti na razvoj izvaninstitucijskih usluga i oblika smještaja u onim županijama u kojima su ti oblici skrbi slabo ili nedovoljno razvijeni, radi postizanja ravnomjernijeg regionalnog razvoja mreže usluga i zaustavljanja trendova institucionalizacije u županijama u kojima se najveći broj korisnika smještava u institucije. Širenju mreže usluga trebao bi pridonijeti proces deinstitutionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi. Standardi kvalitete usluga, koji se uvode u sustav socijalne skrbi i naglašavaju usmjerenost na potrebe korisnika, predstavljaju polaznu osnovu za mjerenje kvalitete socijalnih usluga, čime se omogućuje precizna, a ujedno i transparentna evaluacija svakog pojedinog pružatelja usluga.

Planom deinstitutionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. - 2016. (2018.) intenzivirani su reformski procesi transformacije i deinstitutionalizacije, pa su u tom pravcu određeni ciljevi za sljedeće korisničke skupine: djecu i mladež bez odgovarajuće roditeljske skrbi, djecu i mladež s poremećajima u ponašanju, djecu s teškoćama u razvoju, odrasle osobe s invaliditetom, te psihički bolesne odrasle osobe.

U okviru skrbi za djecu i odrasle osobe - žrtve obiteljskog nasilja, kojima se pružaju usluge privremenog smještaja dok traje potreba, u pravilu do 6 mjeseci, a iznimno do godine dana, nastojanja društva trebala bi biti usmjerena, kako na prevenciju pojave novih slučajeva nasilja u obitelji, tako i na osiguranje pravodobne pomoći svim žrtvama nasilja. To prvenstveno znači da bi se ciljanim aktivnostima trebalo postići da se žrtve obiteljskog nasilja ponajprije zaštite u vlastitom domu, odnosno da se poduzmu mjere kojima bi se utjecalo na to da se iz vlastitog doma udalje zlostavljači, a ne žrtve.

Na području zaštite djece i odraslih osoba - žrtava trgovanja buduće je aktivnosti potrebno usmjeriti na podizanje razine pruženih usluga u skloništima i izvaninstitucijskim oblicima smještaja, edukacije svih subjekata uključenih u rad s ovom skupinom korisnika, te jačanje daljnje suradnje s organizacijama civilnoga društva koje se mogu smatrati značajnim partnerom u borbi za suzbijanje trgovanja ljudima.

U skrbi za ovisnike o alkoholu, drogama ili drugim opojnim sredstvima od velikog je značenja pružanje usluga psihosocijalne rehabilitacije u terapijskim zajednicama (u pravilu do dvije godine) onim osobama koje je moguće motivirati za potpuno odvikavanje (*drug-free* postupak) nakon medicinskog liječenja, istodobno razvijajući programe prevencije ovisnosti. Još bi veću pozornost trebalo posvetiti aktivnostima provođenja programa društvene reintegracije rehabilitiranih osoba (u pravilu u okviru stambenih zajednica najdulje do godine dana), posebice za one osobe koje nemaju odgovarajuću obiteljsku potporu.

Područjem integracije azilanata i stranaca pod supsidijarnom zaštitom u Republici Hrvatskoj bave se različita državna tijela (Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ured za ljudska prava), pojedine organizacije civilnoga društva i međunarodne organizacije. Kako je u Hrvatskoj integracija azilanata i stranaca pod supsidijarnom zaštitom tek u razvoju, zasad još nema značajnijih iskustava na tom području. Sadržaj usluge smještaja koji se osigurava azilantima i strancima pod supsidijarnom zaštitom bitno se razlikuje od sadržaja usluge smještaja koji se osigurava korisnicima u sustavu socijalne skrbi. Iako se u sklopu prava na smještaj zapravo rješava stambeno zbrinjavanje tih osoba u razdoblju do dvije godine (centar za socijalnu skrb

u pravilu unajmljuje stan i podmiruje troškove stanovanja), ipak bi posebnu pažnju valjalo posvetiti sustavnom rješavanju ovog pitanja.

Skrb o beskućnicima trenutačno provode jedinice lokalne samouprave koje ovisno o potrebama i mogućnostima imaju organizirana prenoćišta, a pitanjem beskućništva bave se i vjerske zajednice i organizacije civilnoga društva, ponajviše Caritas i Crveni križ. S obzirom na to da se radi o posebnoj društvenoj skupini koja je suočena s ekstremnim siromaštvom i socijalnom isključenosti, ova je korisnička skupina uvrštena u novi zakon o socijalnoj skrbi radi mogućnosti ostvarivanja pojedinih pomoći i usluga.

Za planiranje razvoja mreže usluga ključna je kvalitetna koordinacija i usklađivanje procesa na nacionalnoj i regionalnoj (županijskoj) razini, te koordinacija i usklađivanje procesa razvoja mreže institucijskih i izvaninstitucijskih usluga svih pružatelja usluga. Lokalna bi samouprava trebala osigurati dodatne programe koji nisu uključeni u programe tzv. državne pomoći.

Mjera:

Razvoj mreže usluga socijalne skrbi za sve skupine u području socijalne skrbi, što posebice uključuje razvoj izvaninstitucijskih oblika skrbi u lokalnoj zajednici sa svrhom prevencije institucionalizacije

Nositelj:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, pružatelji usluga

Rok:

2011. - 2016. godine

Mjera:

Uvođenje minimalnih standarda kvalitete socijalnih usluga u djelatnosti socijalne skrbi u ustanove socijalne skrbi i druge pravne osobe koje pružaju usluge socijalne skrbi

Nositelj:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, pružatelji usluga

Rok:

2011.-2012. godine

Mjera:

Razvoj i jačanje društvene svijesti o potrebi potpore i skrbi za sve osobe u socijalno-zaštitnoj potrebi

Nositelj:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, pružatelji usluga

Rok:

2011. godina, kontinuirano

Mjera:

Izrada protokola o postupanju radi unapređenja koordiniranog djelovanja svih subjekata koji se bave područjem integracije azilanata i stranaca pod supsidijarnom zaštitom (određivanje jasne podjele uloga i utvrđivanje redoslijeda poduzimanja radnji iz nadležnosti pojedinih tijela), te suradnja u rješavanju stambenog zbrinjavanja ovih osoba.

Nositelj:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ured za ljudska prava, organizacije civilnoga društva, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok:

2011. godina

Mjera:

Provođenje aktivnosti u svrhu ublažavanja i otklanjanja siromaštva i socijalne isključenosti beskućnika, te povratka u obitelj i uključivanja u lokalnu zajednicu (primjerice, pružanje pomoći u stambenom zbrinjavanju i pronalaženju zaposlenja, pružanje pomoći u rješavanju konfliktnih situacija u obitelji).

Nositelj:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, vjerske zajednice, organizacije civilnoga društva

Rok:

2011. godina, kontinuirano

4.5.1. Međugeneracijska solidarnost

Starenje stanovništva ukazuje na potrebu preispitivanja sustava skrbi o starijim osobama koji treba omogućiti zadovoljavanje određenih potreba svim starijim osobama pod jednakim uvjetima, učiniti im dostupnim različite usluge i organizirati podmirivanje potreba u skladu s mogućnostima, u okviru postojećeg društvenog razvoja i raspoloživih materijalnih mogućnosti. Osmišljavanje takvog modela bitno je otežano promjenama u društvenim okolnostima u kojima živi današnja obitelj, a u kojima se smanjuje mogućnost obiteljske podrške starijim članovima. Ove okolnosti uvjetuju pronalaženje novih oblika društvene skrbi za starije stanovništvo koji istodobno trebaju odgovoriti na nove potrebe današnjeg starijeg stanovništva. Pri planiranju skrbi o starijim osobama u Republici Hrvatskoj potrebno je uzeti u obzir i demografsku neujednačenost pojedinih područja, potrebu za decentralizacijom i osmišljavanjem koncepta skrbi na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, a sukladno specifičnim potrebama svake sredine i raspoloživim resursima.

Stoga je u kolovozu 2007. godine Zaključkom Vlade Republike Hrvatske prihvaćen **Program razvoja usluga za starije osobe u sustavu međugeneracijske solidarnosti od 2008. do 2011.** Program uvodi nove pristupe u poboljšanje kvalitete života građana u lokalnoj zajednici, te s obzirom na naglašenu komponentu prevencije i sprečavanja institucijskog zbrinjavanja starijih osoba pridonosi uštedama sredstava iz državnog i lokalnog proračuna (Radeljić, 2010.).

Programi međugeneracijske solidarnosti usmjereni su pružanju socijalnih usluga starijim osobama u lokalnim zajednicama, a pružaju se neposredno u njihovim kućanstvima i u prostorijama "dnevnih boravaka" u kojima starije osobe borave dio dana. Programi se provode temeljem Ugovora o suradnji između Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i jedinica regionalne (područne) i/ili lokalne samouprave temeljem Javnog poziva. Područja ugovaranja Programa prioritetno su područja s visokim udjelom starijeg stanovništva i niskog kapaciteta za institucijski smještaj starijih osoba, odnosno područja slabo razvijene mreže izvaninstitucijskih usluga za starije osobe, kao i slabo naseljena i teško dostupna područja (npr. otoci), te područja posebne državne skrbi.

Provoditelji Programa mogu biti neposredno jedinice regionalne (područne) i/ili lokalne samouprave ili one u tu svrhu mogu zaključiti ugovor o suradnji s drugim pravnim osobama (ustanove socijalne skrbi, organizacije civilnoga društva, vjerske organizacije ili druge pravne osobe) koje su neposredni izvoditelji Programa na određenom području.

Korisnici Programa su osobe starije od 65 godina, osobito osobe koje žive same bez pomoći mlađih ili drugih članova obitelji u neposrednoj blizini, osobe smanjenih funkcionalnih sposobnosti i/ili teže narušenog zdravstvenog stanja koje nisu u mogućnosti samostalno obavljati svakodnevne životne aktivnosti, osobe koje imaju nizak socioekonomski status, te osobe koje nisu obuhvaćene postojećim oblicima skrbi u zajednici. Područja obuhvata Programom kontinuirano se nastoje proširiti na teško dostupna i izolirana područja, kao i na područja posebne državne skrbi. Krajnji je cilj Programa obuhvat svih osoba treće životne dobi, što će u kontekstu njegove održivosti ovisiti o mogućnostima uvođenja participacije korisnika i participacije lokalnih/regionalnih zajednica u (su)financiranju usluga/programa.

U cilju procjene uspješnosti Programa međugeneracijske solidarnosti, te rada na daljnjoj standardizaciji usluga i utvrđivanja smjernica za daljnje djelovanje, krajem 2009. provedena je njihova vanjska evaluacija od nezavisnih stručnjaka. Zaključci evaluacije ukazali su na to da Programi međugeneracijske solidarnosti utječu na sljedeće: **razvitak lokalnih resursa** (u novim znanjima i pristupima zaštite ljudskih prava, u zapošljavanju, pokretanju poduzetničkog duha i uštedi sredstava iz državnog i lokalnog proračuna); **uvođenje europskih standarda** koji poštuju ljudska prava svakog pojedinca (u sklopu prava na participaciju u kreiranju i procjeni kvalitete usluga, prava na socijalnu uključenost i punu realizaciju vlastitih kapaciteta, prava na dostupnost usluga i odabir pružatelja usluga) i podržavaju trend partnerske suradnje javnog i civilnoga sektora u pružanju socijalnih usluga; **promicanje fleksibilnog modela pružanja socijalnih usluga** (brzo prilagođavanje potrebama korisnika, proširivanje lepeze usluga i obuhvata starijih osoba uslugama, osobito onih na rubu siromaštva, uvažavajući specifičnosti svake pojedine lokalne zajednice); **uključivanje svih kapaciteta u lokalnoj zajednici**, što uvodi praksu odgovornog upravljanja resursima i podiže razinu građanske odgovornosti za kvalitetu života u zajednici.

Sveukupno je programima međugeneracijske solidarnosti tijekom 2010. godine obuhvaćeno 15200 korisnika na području 20 županija. Na provedbi je zaposleno ukupno 1037 osoba. Među zaposlenicima značajan broj obuhvaća teže zapošljive skupine građana (dugotrajno nezaposlene osobe, žene srednje životne dobi i niže stručne spreme, mlade osobe bez radnog iskustva, kao i nezaposlene osobe starije od 50 godina života).

Mjera:

Širenje usluga iz Programa međugeneracijske solidarnosti u one lokalne zajednice koje nisu obuhvaćene tim uslugama

Nositelj:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Rok:

2011. godina, kontinuirano

Mjera:

Poticanje zapošljavanja na lokalnoj razini za pružanje usluga iz Programa međugeneracijske solidarnosti

Nositelj:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u suradnji s jedinicama lokalne samouprave

Rok:

2011. godina, kontinuirano

Mjera

Standardizacija Programa međugeneracijske solidarnosti

Nositelj:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Rok:

2014. godina

Mjera

Razvoj socijalnog poduzetništva u lokalnim zajednicama putem Programa međugeneracijske solidarnosti

Nositelj:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Rok:

2015. godina

Mjera:

Promicanje i razvoj volonterstva u Programima međugeneracijske solidarnosti

Nositelj:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Rok:

2011. godina, kontinuirano

Mjera:

Razvijanje javne svijesti o položaju i ulozi starijih osoba u obitelji i lokalnoj zajednici, te značenju međugeneracijske solidarnosti

Nositelj:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Rok:

2011. godina, kontinuirano

4.5.2. Udomiteljstvo

U kontekstu deinstitucionalizacije usluga socijalne skrbi poseban naglasak valja staviti na udomiteljstvo, pri čemu bi još veću pozornost trebalo pridati unapređenju i promidžbi udomiteljske skrbi u Hrvatskoj. Kao što je to već naglašeno, cilj je deinstitucionalizacije postizanje promjene u omjeru između institucijskih i izvaninstitucijskih oblika skrbi u korist izvaninstitucijskih oblika smještaja i izvaninstitucijskih usluga.

Iako se udomiteljstvo u Hrvatskoj može smatrati tradicionalnim oblikom skrbi, a udomiti se mogu gotove sve kategorije korisnika, takav je oblik skrbi za neke kategorije još uvijek vrlo rijedak.

U odnosu na rasprostranjenost udomiteljstva velike su razlike među regijama, pri čemu bi se moglo reći da je veća socijalna prihvaćenost udomljavanja u sjevernom dijelu Hrvatske.

Iznimno velika uloga udomitelja u životu smještene osobe pretpostavlja odgovarajuću pripremu obitelji prije smještaja, pravo na stručnu pomoć, kao i kontinuiranu potporu tijekom smještaja. Takva je potpora posebno važna u odnosu na činjenicu da su potrebe smještenih osoba sve složenije, te je edukacija udomitelja prije realizacije smještaja nužna.

Mjera:

Poticanje ravnomyernog razvoja udomiteljstva na području cijele Republike Hrvatske

Nositelj:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, pružatelji usluga

Rok:

2011. - 2016. godine

Mjera:

Poticanje razvoja udomiteljstva za skupine korisnika sa specifičnim potrebama

Nositelj:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, pružatelji usluga

Rok:

2011. - 2016. godine

Mjera:

Osiguranje potpore udomiteljskim obiteljima putem centara za socijalnu skrb i domova socijalne skrbi - u provedbu edukacije, supervizije i potpore udomiteljskim obiteljima, u okviru procesa transformacije, uključit će se i domovi socijalne skrbi

Nositelj:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, pružatelji usluga

Rok:

2011. - 2016. godine

4.5.3. Suradnja s organizacijama civilnoga društva

Pripremajući se za europske integracije, sukladno strateškim odrednicama gospodarskog razvoja, država nastoji restrukturirati izdatke vezane uz provođenje socijalne politike s ciljem boljeg uključivanja sva tri sektora - države, privatnog i civilnoga sektora.

Organizacije civilnoga društva često su vrlo blizu korisnicima javnih usluga i socijalnih davanja, te predstavljaju značajan resurs za pružatelje javnih usluga, a isto tako i za javnu politiku. One se, naime, same pojavljuju kao pružatelji usluga, zagovaraju prava određenih skupina utječući na javne politike, te uvode novine u područje pružanja socijalnih usluga; mobiliziraju dodatne ljudske i financijske resurse, pri čemu je posebno potrebno istaknuti potencijal koji predstavlja volonterski rad.

Prepoznajući značenje organizacija civilnoga društva u području borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti, potrebno je jačati djelotvornost suradnje između javnih vlasti i organizacija civilnoga društva primjenjujući "partnerski pristup" i uključujući pritom što je moguće širu lepezu organizacija i interesa.

U Hrvatskoj djeluje velik broj udruga koje se bave socijalnom i humanitarnom djelatnošću, a od osobitog su značenja udruge u području socijalne skrbi koje u najvećem dijelu pridonose zaštiti socijalno osjetljivih skupina i integraciji korisnika koji žive u vlastitom domu u zajednici.

Mjera:

Unapređenje suradnje s organizacijama civilnoga društva, i to:

- daljnjim uspostavljanjem kvalitetnijeg okvira za financiranje organizacija civilnoga društva koje pružaju socijalne usluge, a koji omogućuje kontinuitet i održivost socijalnih usluga
- definiranjem uvjeta za osiguranje veće kvalitete pruženih usluga i poticanjem daljnjeg razvoja kapaciteta organizacija civilnoga društva
- poticanjem organizacija civilnoga društva na razvoj onih usluga socijalne skrbi koje su socijalnim planovima županija prepoznate kao prioritetne
- poticanjem i razvijanjem volonterskih programa i uključivanjem tih programa u ustanove socijalne skrbi
- poticanjem organizacija civilnoga društva na ciljano korištenje pretprijetnih sredstava, te sredstava iz strukturnih fondova nakon ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju

Nositelj:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, organizacije civilnoga društva

Rok:

2011. - 2016. godine

4.6. Promjene u centrima za socijalnu skrb (zavodi za socijalnu skrb u županiji)

Radi provedbe strateških ciljeva i aktivnosti na području socijalne skrbi uz osiguranje jednakosti u postupanju bit će osnovan zavod za socijalnu skrb u svakoj županiji, što je propisano novim zakonom o socijalnoj skrbi. To znači da će jedan od postojećih centara za socijalnu skrb u županiji koji zadovoljava propisane kriterije postati zavod za socijalnu skrb u županiji, dok će ostali centri u toj županiji imati status podružnica (područni centri za socijalnu skrb) ili njihovih dislociranih jedinica kao područnih ureda. Poslovi zavoda za socijalnu skrb u županiji obuhvaćaju, između ostalog, osiguravanje razvoja socijalnih usluga u skladu sa socijalnim planom, predlaganje mreže djelatnosti socijalne skrbi ministarstvu nadležnom za poslove socijalne skrbi, nadzor nad radom udomiteljskih obitelji, organiziranje i provođenje edukacija, supervizije, stručne potpore pružateljima izvaninstitucijskih oblika smještaja i dr. Zavod za socijalnu skrb u županiji sudjeluje u radu Savjeta za socijalnu skrb koji osniva jedinica područne (regionalne) samouprave. Savjet dobiva vrlo značajnu ulogu socijalnog planiranja na županijskoj razini, što uključuje izradu i donošenje socijalnih planova koji obuhvaćaju planiranje potrebnih socijalnih usluga, lokalnih prioriteta i financijskih sredstava. Socijalni planovi predstavljaju osnovu za osiguranje minimalnog životnog standarda najugroženijeg dijela stanovništva, te zadovoljavanje potreba socijalno osjetljivih skupina.

U okviru Projekta razvoja sustava socijalne skrbi do sada su izrađeni planovi razvoja mreže socijalnih usluga za Zadarsku, Splitsko-dalmatinsku, Vukovarsko-srijemsku, Virovitičko-podravsku, Koprivničko-križevačku i Zagrebačku županiju, a u tijeku je izrada županijskih socijalnih planova u još četiri županije: Sisačko-moslavačkoj, Karlovačkoj, Ličko-senjskoj i Šibensko-kninskoj. Izrada svih županijskih planova očekuje se do kraja 2012. godine.

Značajne promjene očituju se u reorganizaciji rada centara za socijalnu skrb po modelu "ureda sve na jednom mjestu", što razumijeva strukturnu i kvalitativnu promjenu načina rada formiranjem prijemnog ureda kako bi se osigurao kvalitetni prvi kontakt s korisnikom, te izvršila inicijalna procjena potreba korisnika. Ujedno se odvajaju poslovi novčanih naknada od usluga socijalne skrbi, pa se tako socijalna skrb organizira u sklopu tri stručne cjeline (odjel za novčane naknade, odjel za djecu, mladež i obitelj, te odjel za odrasle osobe). Do sada je novi model rada primijenjen u 19 centara za socijalnu skrb, a planira se postupni prijelaz svih centara za socijalnu skrb (zavoda za socijalnu skrb) na novi način rada do kraja 2012. godine. Socijalni radnici u centrima, odnosno zavodima, preuzeli bi ulogu voditelja plana ("case manager") odgovornog za oblikovanje i dogovaranje najbolje kombinacije usluga i naknada na koje korisnik ima pravo. U izradi i praćenju ostvarivanja individualnog plana aktivno sudjeluje korisnik, njegova obitelj i stručni radnici drugih profila, a plan bi se trebao revidirati u skladu s promjenama specifičnih potreba i okolnosti korisnika.

Istodobno bi zavodi trebali ispuniti zahtjeve minimalnih standarda kvalitete u roku dvije godine od početka njihova uvođenja. Jasno definirani, primjenjivi i mjerljivi standardi kvalitete socijalnih usluga omogućit će korisnicima pružanje iste razine kvalitete usluga.

Mjera:

Praćenje provedbe socijalnih planova na županijskoj razini

Nositelj:

Savjeti za socijalnu skrb u županiji, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Rok:

2011. - 2016. godine

Mjera:

Reorganizacija rada centara za socijalnu skrb (zavoda za socijalnu skrb u županiji) po modelu "uređa sve na jednom mjestu"

Nositelj:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, zavodi za socijalnu skrb u županiji

Rok:

2011. - 2012. godina

4.7. Obitelj**4.7.1. Nacionalna populacijska politika**

Nacionalna populacijska politika temeljni je nacionalni strateški dokument kojim se određuju pravci djelovanja društva u području obiteljske politike i politike usmjerene na osnaživanje obitelji i obiteljskih vrijednosti, te dobrobit svih njenih članova bez obzira na dob.

Mjera:

Evaluacija provedbe Nacionalne populacijske politike za razdoblje 2007. do 2012. godine

Nositelj:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Rok:

2012. godina

Mjera:

Izraditi Nacrt prijedloga Nacionalne populacijske politike za razdoblje 2013. do 2020. godine

Nositelj:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, u suradnji s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvom zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, te jedinicama područne (regionalne) i lokalne samouprave

Rok:

2013. godina

4.7.2. Sustavna istraživanja obitelji i razvoja obiteljskih struktura

Istraženost razvoja obiteljskih struktura i potreba obitelji u Republici Hrvatskoj znatnim dijelom oslanja se na vanjske pokazatelje koji nisu i ne moraju biti odraz prilika u Hrvatskoj. Iz navedenog razloga napore društva bilo bi potrebno usmjeriti u pravcu istraživanja strukture obitelji, unutarobiteljskih odnosa, utjecaja postojećih mjera na standard i pravce razvoja obiteljskih odnosa, njenih potreba kao i potreba njenih članova.

Mjera:

Provoditi sustavna istraživanja potreba obitelji i učinaka društvenih odnosa na sociodinamiku obitelji

Nositelj:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u suradnji sa znanstvenim institucijama

Rok:

2011. godina, kontinuirano

4.7.3. Razvoj usluga namijenjenih obitelji

Usluge namijenjene obitelji u Republici Hrvatskoj potrebno je proširiti i razviti putem široke lepeze usluga počevši od najranije životne dobi djece u sklopu programa podrške i potpore, pa sve do intenzivnog stručnog rada s obitelji u riziku kako bi se prevenirala disfunkcionalnost obitelji i daljnja socijalna isključenost.

U osiguranju prava svakog djeteta da u potpunosti razvije svoje potencijale, potrebno je poticati daljnji razvoj mreže predškolskih ustanova i programa. To bi pridonijelo ostvarivanju prava djeteta na jednakost mogućnosti u zadovoljavanju njegovih potreba i mogućnosti za razvojem osobnih sposobnosti, a roditeljima olakšalo ispunjavanje njihove odgojne uloge, te lakši pristup tržištu rada. U nedostatku odgovarajućih predškolskih ustanova značajnim bi bilo potaknuti razvoj i provedbu drugih alternativnih oblika koji bi putem verificiranih i stručno vođenih programa pružili djeci primjerene mogućnosti u razvoju njihovih potencijala. Za školsku djecu, osim poticanja razvijanja programa produženog boravka u školi, potrebno je osigurati provedbu programa namijenjenih slobodnom vremenu djece i mladih, kao dijela potpore i pomoći obitelji, odnosno zaposlenim roditeljima za vrijeme obavljanja njihovih svakodnevnih radnih aktivnosti.

U Hrvatskoj je potrebno unaprijediti postojeću mrežu obiteljskih centara, ali i razviti druge modalitete potpore obitelji, i tako zadovoljiti njezinu sve veću potrebu za društvenom podrškom obitelji.

Osnivanje obiteljskih centara bio je veliki iskorak u tom pravcu i oni su kao takvi postali prepoznatljivi u svojoj sredini.

O obiteljskom centru moramo govoriti kao o multifunkcionalnoj stručnoj instituciji koja objedinjuje i koordinira različite programe i aktivnosti namijenjene djeci, mladima, roditeljima, starijima, te osobama koje traže potporu i savjet. Kao dio ovih potpora obitelji potrebno je promatrati i programe koji se provode u sklopu savjetovališta u organizaciji lokalne zajednice, vjerskih zajednica ili organizacija civilnoga društva. Ovi programi mogu sadržavati i aktivnosti i usluge koje u većoj ili manjoj mjeri odgovaraju potrebama obitelji i njenih članova, te prate specifičnosti lokalne zajednice.

Mjera:

Istražiti potrebe, te predložiti modalitete i sustav razvoja usluga namijenjenih obitelji

Nositelj:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, u suradnji s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvom zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, te jedinicama područne (regionalne) i lokalne samouprave i organizacijama civilnoga društva

Rok:

2011. - 2015. godine

4.7.4. Kodifikacija sustava obiteljskih potpora

Sustav obiteljskih potpora znatnim dijelom uređen je u okviru sustava mjera u području Nacionalne populacijske politike. Međutim, sustav obiteljskih potpora ne čini samo doplatak za djecu, roditeljske potpore, već i svi drugi oblici potpora, primjerice materijalni i nematerijalni oblici potpora usmjereni obitelji, bez obzira na pravnu osnovu i instituciju putem koje se one ostvaruju. Sustav obiteljskih potpora čini i dio međunarodno pravno preuzetih obveza Republike Hrvatske u postupku pridruživanja Europskoj uniji. Kodifikacijom sustava obiteljskih potpora moguće je dobiti cjelovitu sliku ukupnih potpora obitelji, te sukladno tome bolje ciljano usmjeriti ukupne kapacitete društva kako bi te potpore postigle što bolji učinak za pojedinca, obitelj i društvo. Ujedno bi se time pridonijelo dobivanju razumljivijih i lakše dostupnih informacija o pravima korisnika na jednom mjestu.

Mjera:

Provesti kodifikaciju sustava obiteljskih potpora

Nositelj:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, u suradnji s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva, te jedinicama područne (regionalne) i lokalne samouprave

Rok:

2012. godina

4.7.5. Obiteljsko-pravna zaštita djece i članova obitelji pod skrbništvom

U postupku usklađivanja zakonodavstva Republike Hrvatske s pravnom stečevinom Europske unije i drugim obvezujućim međunarodnopravnim ugovorima ukazuje se na potrebu drukčijeg uređenja obiteljsko-pravne zaštite djece u svim postupcima kada su interesi djeteta i njegovih zakonskih zastupnika u koliziji, kao i slučajevima kad se jedan od članova obitelji stavlja pod skrbništvo ukoliko postoji međusobna kolizija interesa. To se odnosi i na brojna druga pitanja vezana uz zaštitu prava i interese djece, kao i uz potrebu izgradnje pouzdanog institucijskog sustava koji će na primjeren način pružiti punu zaštitu djetetu, a roditeljima omogućiti ispunjavanje njihove roditeljske uloge sukladno Ustavu Republike Hrvatske i zakonima. U navedenu svrhu ministarstvo nadležno za obitelj pokrenulo je postupak analize primjene Obiteljskog zakona. Reforma obiteljskog zakonodavstva usmjerena je na veću sudsku i institucijsku zaštitu djece i osoba pod skrbništvom. To podrazumijeva prijenos nadležnosti sa centara za socijalnu skrb na sudove kada su u pitanju ljudska prava i unapređenje sudske zaštite članova obitelji, a osobito prava djece, te ustrojavanje obiteljskih odjela pri redovnim sudovima i izgradnju popratnih instituta koji sudjeluju u provedbi obiteljskog zakonodavstva.

Kako Obiteljskim zakonom iz 2003. godine u proteklom razdoblju nisu riješene brojne pravne i institucijske pretpostavke koje jamče punu zaštitu djeteta i osoba pod skrbništvom, ovom pitanju valja pristupiti sustavno, što podrazumijeva reformu obiteljskog zakonodavstva i njegovu usklađenost s međunarodnim pravnim standardima.

Mjere obiteljsko-pravne zaštite koje u skladu s odredbama Obiteljskog zakona poduzima centar za socijalnu skrb usmjerene su na sprečavanje izdvajanja djeteta iz obitelji i kao takve imaju preventivnu ulogu. Riječ je o mjeri upozorenja roditeljima na pogreške i propuste u skrbi i odgoju djeteta, te nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi. Kako navedene mjere nisu dostatne za osiguranje primjerene zaštite djeteta, to upućuje na potrebu pronalaženja dodatnih aktivnosti kojima bi se intenzivirao rad s obitelji i time odgovarajuće zaštitilo dijete bez izdvajanja iz obitelji.

Naime, Obiteljskim zakonom nije predviđena privremena mjera kojom bi se, do donošenja odluke suda, uredili odnosi između roditelja, posebice pitanje s kojim će roditeljem dijete živjeti, uzdržavanje djeteta, te susreti i druženja s drugim roditeljem. Isto tako nisu određeni rokovi i trajanje sudskog parničnog postupka. Na taj način dugotrajni sudski procesi omogućavaju roditeljima koji se razvode manipulaciju djecom, te izravno ugrožavaju najbolji interes djeteta koji bi trebao biti temeljno načelo postupanja svih nadležnih državnih tijela.

U slučajevima razvoda braka u kojima je visoka razina sukoba između partnera posebno se krše prava djece na susrete s roditeljem s kojim dijete ne živi, iako je procijenjeno da su susreti i druženja u interesu djeteta. Stoga bi Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji valjalo propisati da je onemogućavanje djeteta u ostvarivanju njegovih prava na susrete i druženja s članovima obitelji temeljem odluke nadležnog tijela, jedan od oblika psihičkog zlostavljanja. Time bi se stvorile pretpostavke da se roditelja koji dijete sustavno onemogućuje u realizaciji susreta i druženja s roditeljem s kojim ne živi primjereno sankcionira, što bi na odgovarajući način valjalo regulirati i Obiteljskim zakonom.

Postojeće odredbe vezane uz institut skrbništva nad odraslim osobama i osobama nepoznatog boravišta nisu u potpunosti usklađene sa zahtjevima međunarodnih dokumenata o zaštiti ljudskih prava, te ih je u tom smjeru nužno precizirati. Pritom valja poduzimati mjere radi pravodobnog vraćanja poslovne sposobnosti.

Isto tako odredbe koje se odnose na posvojenje djeteta nisu usklađene s međunarodnim dokumentima kojima se regulira ovo područje.

Mjera:

Reforma obiteljskog zakonodavstva (analiza primjene Obiteljskog zakona u području zaštite prava djeteta i skrbništva, izrada nacrtu prijedloga izmjena i dopuna Obiteljskog zakona, izrada prijedloga propisa koje je potrebno uskladiti s predloženim nacrtom prijedloga zakona, izrada prijedloga ustroja sudova i drugih institucija koje sudjeluju u provedbi zakona, te izrada prijedloga edukacije sudaca i drugih stručnjaka koji sudjeluju u provedbi zakona)

Nositelj:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, u suradnji s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvom pravosuđa i Ministarstvom uprave

Rok:

2011. - 2016. godine

Mjera:

Unapređenje rada sustava socijalne skrbi u području obiteljsko-pravne zaštite u okviru poboljšanja materijalnih i postupovnih odredbi Obiteljskog zakona, te preciznijeg određivanja pitanja nadležnosti, i to:

- određivanje obveznih rokova u svim postupcima u kojima se štite prava i interesi djece
- utvrđivanje obveze suda da na prvom ročištu donese privremenu mjeru o roditeljskoj skrbi, susretima i druženju djeteta s drugim roditeljem i uzdržavanju djeteta
- uvođenje naplate usluge za određene postupke medijacije
- uvođenje mogućnosti primjerenog sankcioniranja roditelja zbog onemogućavanja susreta i druženja djeteta s drugim roditeljem
- precizno određivanje načina provođenja mjere nadzora nad susretima i druženjem djeteta s roditeljem u prisutnosti službene osobe, uz mogućnost obvezivanja roditelja da podmire troškove angažiranja službene osobe.
- usklađivanje odredbi koje se odnose na posvojenje s međunarodnim dokumentima
- poboljšanje zakonskih odredbi koje se odnose na skrbništvo nad odraslim osobama u cilju poštivanja njihovih ljudskih prava
- preciziranje posebnih odredbi koje se odnose na imovinsko-pravne postupke kod suda za osobe nepoznatog boravišta

Nositelji:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Rok:

2012. godina

4.8. Promjene u domovima socijalne skrbi i drugim pravnim osobama koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi

Kako se prioritet daje razvoju izvaninstitucijskih usluga i oblika smještaja, te zaustavljanju trendova institucionalizacije, u skladu s time provodit će se i deinstitucionalizacija i transformacija domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi, što uključuje smanjenje ulazaka u institucije i povećanje izlazaka iz institucija u nove oblike skrbi, posebno stimulirajući obiteljsku reintegraciju (uz garanciju jedne ili više usluga podrške obitelji u lokalnoj zajednici).

Ciljevi deinstitucionalizacije i transformacije obuhvaćaju promjenu omjera institucijske i izvaninstitucijske skrbi u korist izvaninstitucijskih oblika smještaja za djecu i mladež bez odgovarajuće roditeljske skrbi, u skladu s nacionalnim strateškim ciljevima skrbi o djeci i mladima; deinstitucionalizaciju djece i mladeži s poremećajima u ponašanju smještenih u domovima temeljem Zakona o socijalnoj skrbi u izvaninstitucijske oblike smještaja, uz odgovarajuću edukaciju i superviziju tih pružatelja usluga; procjenu dostupnosti potrebnih usluga u zajednici, te osiguranje odgovarajućih izvaninstitucijskih usluga; smanjenje ukupnog broja djece s teškoćama u razvoju na stalnom ili tjednom smještaju, prvenstveno djece koja pohađaju osnovnu školu, u suradnji s ministarstvom nadležnim za obrazovanje; smanjenje ukupnog broja odraslih osoba s invaliditetom na stalnom ili tjednom smještaju u domovima i drugim pravnim osobama koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi, iz skupina lakših oštećenja koji ne zahtijevaju intenzivnu skrb u instituciji; smanjenje broja korisnika stalnog smještaja u domovima za psihički bolesne odrasle osobe, prvenstveno onih koji ne zahtijevaju intenzivnu

skrb u instituciji; te razvijanje izvaninstitucijskih oblika smještaja i izvaninstitucijskih usluga razmjerno smanjenju ukupnog broja korisnika na stalnom ili tjednom smještaju za sve korisničke skupine.

To znači da će neki domovi i druge pravne osobe mijenjati svoju ulogu pružatelja institucijskog smještaja u novu ulogu kao centri za pružanje izvaninstitucijskih usluga ili specifičnih usluga u zajednici - potpora pružateljima izvaninstitucijskih oblika smještaja, usluge cjelodnevnog, poludnevnog i povremenog boravka, usluge patronaže, pomoć i njega u kući, usluge pomoći pri integraciji u redovne odgojno-obrazovne ustanove, različite rehabilitacijske aktivnosti i dr. Oni domovi koji će pružati usluge intenzivne i dugotrajne skrbi korisnicima za koje niti jedan od izvaninstitucijskih oblika smještaja nije moguć, smanjit će ukupne kapacitete stalnog ili tjednog smještaja, uz povećanje kvalitete usluge u skladu s individualnim potrebama korisnika.

Domovi socijalne skrbi i druge pravne osobe trebali bi ispuniti zahtjeve standarda kvalitete, koji će omogućiti pružanje iste razine kvalitete usluga korisnicima, u roku dvije godine od početka njihova uvođenja.

Mjera:

Provedba Plana deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. - 2016. (2018.)

Nositelj:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, domovi socijalne skrbi i druge pravne osobe, zavodi za socijalnu skrb u županiji

Rok:

2011. - 2016. godine

4.9. Informatizacija sustava socijalne skrbi

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi osigurat će informatičko umrežavanje sustava i razmjenu podataka s drugim sustavima, što treba pridonijeti pojednostavljivanju sustava, te njegovoj djelotvornosti.

Informatizacija podrazumijeva uvođenje programskog rješenja, te nabavu opreme u ustanovama socijalne skrbi i na centralnoj lokaciji. U 2009. godini izrađeno je informatičko rješenje (SocSkrb) koje će osigurati uspostavu umreženog sustava socijalne skrbi, te stvaranje baze podataka o korisnicima, pravima u sustavu socijalne skrbi i pružateljima usluga. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, nakon što je provedeno testiranje u tri pilot županije, osigurat će implementaciju informatičkog sustava socijalne skrbi u preostalim ustanovama socijalne skrbi do kraja 2011. godine. Tijekom 2011. godine provest će se edukacija radnika u sustavu socijalne skrbi.

Razmjena podataka iz sustava socijalne skrbi s drugim sustavima, koji su i do sada sudjelovali u dostavljanju ili zaprimanju različitih informacija i dokumenata o korisnicima socijalne skrbi, osigurat će se uvođenjem programskog rješenja za razmjenu podataka e-Razmjena.

Nastavit će se s uspostavom preduvjeta za uvođenje sustava razmjene podataka iz područja socijalne skrbi s podacima iz drugih područja. Do kraja 2012. godine zajednički sa Središnjim

državnim uredom za e-Hrvatsku uspostaviti će se razmjena podataka s drugim sustavima (e-Razmjena), te osigurati tehnički uvjeti za funkcioniranje sustava e-Razmjena.

Kontinuirano, do 2016. godine, nastaviti će se rad na unapređenju programskih rješenja u skladu sa zahtjevima struke i zakonskim izmjenama.

Mjera:

Implementacija informatičkog sustava socijalne skrbi u ustanovama socijalne skrbi, te provođenje edukacije radnika

Nositelj:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, domovi socijalne skrbi, zavodi za socijalnu skrb u županiji

Rok:

2011. godina

Mjera:

Uspostava sustava razmjene podataka iz područja socijalne skrbi s podacima iz drugih područja

Nositelj:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Središnji državni ured za e-Hrvatsku

Rok:

2012. godina

Mjera:

Unapređenje programskih rješenja u skladu sa zahtjevima struke i zakonskim izmjenama

Nositelj:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Rok:

2011. godina, kontinuirano

4.10. Informiranje i edukacija građana

Građani često ne poznaju svoja prava, te stoga informiranje i edukacija predstavljaju preduvjet ostvarivanja socijalnih prava, čime se sprečava gubitak pojedinih prava, odnosno kašnjenje u njihovu korištenju. Manjak i slaba dostupnost kvalitetnih informacija, neadekvatni oblici i sadržaj raspoloživih informacija, te nedovoljno korištenje "novih" sredstava informiranja mogu pridonijeti otežanom pristupu socijalnim pravima (posebno socijalno ugroženih skupina).

Mjera:

Provođenje javnih kampanji u svrhu informiranja o socijalnim pravima i u obliku razumljivom potencijalnim korisnicima

Nositelj:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, organizacije civilnoga društva

Rok:

2011. godina, kontinuirano

4.11. Monitoring i evaluacija

Otežan pristup socijalnim pravima vezan je i uz nesposobnost vrednovanja primjenjuju li se i kako odgovarajuće odredbe u praksi, te kako se provode zakoni. Način na koji davanja i usluge funkcioniraju u praksi nije predmet primjerenog praćenja. Zbog toga često nije moguće utvrditi u kojoj mjeri usluge postižu postavljeni cilj. Osim toga, njihov doprinos zadovoljavanju potreba korisnika ostaje relativno nepoznat. Monitoring i evaluacija omogućavaju analizu ciljeva i procjenu načina jesu li oni i na koji način ostvareni pri čemu su korisnici usluga u najboljoj poziciji za ocjenjivanje jesu li ili nisu programi ostvarili postavljeni cilj.

Mjera:

Promoviranje važnosti monitoringa i evaluacije provedbe zakona i djelotvornosti socijalnih usluga, te educiranje pružatelja usluga socijalne skrbi o metodama monitoringa i evaluacije

Nositelj:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Rok:

2011. godina, kontinuirano

4.12. Priprema i provedba pretpripravnih i pristupnih aktivnosti na području socijalnog uključivanja

Instrument pretpripravne pomoći IPA (eng. Instrument for Pre-Accession assistance) je instrument pretpripravne pomoći za razdoblje 2007. - 2013. godine čiji su osnovni ciljevi pomoć državama kandidatkinjama i državama potencijalnim kandidatkinjama u njihovom usklađivanju i provedbi pravne stečevine Europske unije, te priprema za korištenje strukturnih fondova.

Osim IPA-e, Republici Hrvatskoj dostupni su i programi koji predstavljaju integrirani niz aktivnosti koje usvaja Europska unija u svrhu promicanja suradnje između država članica u različitim područjima povezanim sa zajedničkim politikama Europske unije. Iako su u pravilu namijenjeni državama članicama, neki od njih otvoreni su i državama koje se nalaze u procesu približavanja Europskoj uniji. Kao takvi smatraju se jednim od važnijih instrumenata pretpripravne strategije, odnosno upoznavanja država kandidatkinja s metodama rada Europske unije, te njihove integracije u sektorske politike Europske unije u očekivanju pristupanja. Republika Hrvatska sklopila je 2007. godine *Memorandum o razumijevanju između Europske zajednice i Republike Hrvatske o sudjelovanju Republike Hrvatske u Programu Zajednice za zapošljavanje i socijalnu solidarnost PROGRESS*. Navedeni sporazum ratificirao je Hrvatski sabor 2008. godine. Potpisivanjem i ratifikacijom ovog memoranduma Hrvatska je postala punopravna članica programa PROGRESS. Komponenta Socijalna zaštita i uključivanje (Social protection and inclusion) podupire provedbu Modela

otvorene koordinacije u području socijalne zaštite i uključenosti u društvo, a za nju je Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi pojedinačni nositelj dok je Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva zaduženo za ukupnu koordinaciju Programa u Republici Hrvatskoj.

Danom pristupanja Europskoj uniji, Republika Hrvatska će kao punopravna članica sudjelovati u kohezijskoj politici Europske unije. Ova je politika osmišljena u svrhu smanjenja gospodarskih i socijalnih razlika između država članica, odnosno regija Europske unije. Kohezijska se politika ostvaruje putem strukturnih fondova i Kohezijskog fonda čijim će se značajnim sredstvima namijenjenim razvoju tada moći koristiti i Republika Hrvatska, a predstavljat će iznimno veliku mogućnost za razvoj zemlje. Potpora koju će sustav socijalne skrbi ostvarivati putem strukturnih fondova (Europski socijalni fond - ESF i Europski fond za regionalni razvoj - ERDF) znatno je većeg financijskog opsega od trenutno dostupnih instrumenata pretpristupne pomoći.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi koordinira pretpristupne aktivnosti koje proizlaze iz Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju Republike Hrvatske, sudjeluje u pripremi i provedbi operativnih programa iz Instrumenta pretpristupne pomoći u okviru sektorske nadležnosti, te pripremi i provedbi projekata koji se financiraju iz Instrumenta pretpristupne pomoći. U tijeku su i aktivnosti vezane uz pripremu za korištenje sredstava Europskog socijalnog fonda.

Mjera:

Poticanje pružatelja socijalnih usluga na bolju iskoristivost pretpristupnih fondova Europske unije i snažniju ulogu u budućem korištenju strukturnih fondova, kao i programa Europske unije

Nositelj:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Rok:

2011. godina, kontinuirano

Mjera:

Jačanje kapaciteta pružatelja socijalnih usluga za provođenje projekata financiranih iz IPA-e, strukturnih fondova, te programa Europske unije

Nositelj:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Rok:

2011. godina, kontinuirano

5. Zaključak

Strategija razvoja sustava socijalne skrbi, koja se temelji na Ustavnom određenju Republike Hrvatske kao socijalne države, usmjerena je na unapređenje sustava socijalne skrbi i stvaranje uvjeta za osiguranje pomoći i usluga za socijalno najugroženije građane, odnosno socijalno osjetljive skupine.

Kako je borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti jedan od osnovnih ciljeva socijalne politike, tako i sustav socijalne skrbi promiče promjene i poduzima mjere radi suzbijanja siromaštva, socijalne ugroženosti i socijalne isključenosti.

U Strategiji razvoja sustava socijalne skrbi naglasak se stavlja na daljnju decentralizaciju i prenošenje ovlasti na jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, redefiniranje novčanih pomoći i poboljšanje položaja socijalno osjetljivih skupina, reorganizaciju centara za socijalnu skrb, širenje mreže usluga socijalne skrbi i smanjivanje regionalnih razlika u dostupnosti uslugama, razvijanje usluga koje pridonose olakšavanju pristupa tržištu rada za marginalizirane i osjetljive skupine, provedbu Plana deinstitutionalizacije i transformacije domova i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi 2011. - 2016. (2018.), sustavnije poticanje i potporu djelovanju organizacija civilnoga društva, implementaciju informatičkog sustava socijalne skrbi, kvalitetniju informiranost i edukaciju građana o socijalnim pravima, razvoj ljudskih potencijala, te mijenjanje stavova i senzibilizaciju javnosti za sve osobe u socijalno-zaštitnoj potrebi.

Za razvoj sustava socijalne skrbi od iznimne je važnosti suradnja svih sudionika u prevenciji siromaštva i socijalne isključenosti, a dosljedna primjena Strategije osigurat će osnaženost korisnika za samostalno zadovoljavanje osnovnih životnih potreba, njihovo aktivno uključivanje u društvo i pridonijet će jačanju socijalne kohezije. Razvoj sustava zahtijevat će i određena financijska ulaganja, pri čemu značajan potencijal predstavljaju sredstva Europske unije koja se osiguravaju u sklopu pripreme i provedbe pretpripravnih i pristupnih aktivnosti na području socijalnog uključivanja.

OBRAZLOŽENJE PRIJEDLOGA STRATEGIJE RAZVOJA SUSTAVA SOCIJALNE SKRBI U REPUBLICI HRVATSKOJ 2011. - 2016.

Uvodne napomene

Strategija razvoja sustava socijalne skrbi donosi se u vremenu gospodarske krize koja je utjecala na usmjeravanje većih napora u preispitivanje strateškog pristupa u području socijalne skrbi, odnosno preispitivanje postojećih socijalnih programa i pripremu reformi unutar sustava. Kao i u mnogim europskim zemljama, jedna od mogućih posljedica gospodarske krize može biti i osporavanje socijalnih prava, a ova strategija predstavlja napore Vlade Republike Hrvatske u boljem ciljanju mjera sustava socijalne skrbi kako bi se postiglo osiguranje minimalnog životnog standarda najugroženijeg dijela stanovništva, te primjereno zadovoljavanje potreba socijalno osjetljivih skupina. U procesu pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, u Strategiji se stavlja poseban naglasak na smjernice Europske unije u području socijalnog uključivanja.

Ustavna osnova za donošenje Strategije je članak 80. Ustava Republike Hrvatske. Ustavna osnova za izradu predložene Strategije sadržana je u odredbama članka 58. stavaka 1. i 2., članka 62. i članka 63. stavka 5. Ustava Republike Hrvatske.

Strategija se naslanja na niz međunarodnih i nacionalnih strateških dokumenata, a neki od njih su: Europa 2020 - Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast iz 2010., Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju iz 2007. godine, Nova strategija i akcijski plan Vijeća Europe za socijalnu koheziju, Haška konvencija o zaštiti djece i suradnji u vezi s međudržavnim posvojenjem, Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta, obveze preuzete Europskom socijalnom poveljom, Program za preuzimanje i provedbu pravne stečevine, te nacionalni planovi za pojedine korisničke skupine (djeca, osobe s invaliditetom, Romi i dr.).

Strategija uključuje opis sustava socijalne skrbi, prioritete razvoja sustava socijalne skrbi, te mjere koje se trebaju provesti kako bi se ostvarili ciljevi Strategije, uz nositelje i rokove provedbe pojedinih mjera.

Opis sustava socijalne skrbi

Sustav socijalne skrbi definiran je Zakonom o socijalnoj skrbi (Narodne novine, br. 73/97, 27/01, 59/01, 82/01, 103/03, 44/06 i 79/07), koji se primjenjuje od 1. siječnja 1998. godine, kao temeljnim zakonom kojim se uređuje način obavljanja i financiranja djelatnosti socijalne skrbi, korisnici, prava, postupak za ostvarivanje tih prava, te druga pitanja od značenja za obavljanje ove djelatnosti. Posljednjim je izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi iz 2007. godine, zbog nastojanja da se raspoloživim sredstvima zadovolje sve složenije i brojnije potrebe korisnika, poboljšana materijalna položaja svih skupina korisnika (Odlukom o Osnovici za ostvarivanje prava po osnovi socijalne skrbi, koju je donijela Vlada Republike Hrvatske, a počela se primjenjivati od studenoga 2008. godine, osnovica je s dotadašnjih 400,00 kuna povećana na 500,00 kuna), smanjeno je administriranje, olakšan je pristup pomoćima i uslugama, te su uvedena nova prava kojima se prevenira institucionalizacija (pravo na status roditelja njegovatelja, stručna pomoć u obitelji (patronaža), povremeni boravak i dr.).

Istodobno je u svrhu unapređivanja izvaninstitucijskih oblika skrbi i prevencije institucionalizacije donesen i Zakon o udomiteljstvu (Narodne novine, broj 79/07).

Obiteljskoppravna i kaznenopravna zaštita djece i obitelji, za što postupke provode centri za socijalnu skrb, uređena je Obiteljskim zakonom (Narodne novine, br. 116/03, 17/04, 136/04 i 107/07), Zakonom o sudovima za mladež (Narodne novine, br. 111/97, 27/98 i 12/02), Zakonom o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje (Narodne novine, broj 153/09), te Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji (Narodne novine, br. 137/09, 14/10 i 60/10).

Sredstva za financiranje djelatnosti socijalne skrbi osiguravaju se pretežno iz državnog proračuna, i to oko 96%, dok se ostalih 4% osigurava iz prihoda za posebne namjene sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi i Pravilniku o sudjelovanju i načinu plaćanja korisnika i drugih obveznika uzdržavanja u troškovima smještaja izvan vlastite obitelji (Narodne novine, br. 112/98 i 5/02). Prihod za posebne namjene ostvaruje se od sredstava kojima korisnik i obveznik uzdržavanja sudjeluju u plaćanju cijene skrbi izvan vlastite obitelji. U financiranju socijalne skrbi manjim dijelom sudjeluju i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Proračunski izdaci u financiranju sustava socijalne skrbi kretali su se od 2.509.026.429 kuna ili 0,80% BDP-a u 2007. godini do 2.966.389.499 kuna ili 0,89% BDP-a u 2009. godini.

Sredstva za financiranje centara za socijalnu skrb osiguravaju se u državnom proračunu (bruto plaće, doprinosi poslodavaca, naknade troškova zaposlenicima, nabava kapitalnih sredstava, izobrazba i stručno usavršavanje zaposlenika) i proračunu jedinica područne (regionalne) samouprave (izdaci za materijal, reviziju, članarine, intelektualne usluge i dr). Sredstva za ostvarivanje prava na pomoć za podmirenje troškova stanovanja osiguravaju se na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Državni domovi socijalne skrbi financiraju se iz državnog proračuna (ukupni proračun u 2009. iznosio je 648.517.529,00 kuna).

S nedržavnim domovima i drugim pravnim osobama Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi sklapa ugovore o međusobnim odnosima kojima se definira broj korisnika, vrsta usluge i cijena usluge po korisniku mjesečno, a ukupni izdatak u 2009. godini iznosio je 218.791.740,00 kuna.

Za 46 decentraliziranih domova za starije i nemoćne osobe s kapacitetom 11 372 korisnika ukupni su planirani rashodi 576,7 milijuna kuna, prema Odluci o minimalnim financijskim standardima za decentralizirano financiranje domova za starije i nemoćne osobe za 2010. godinu. Domovi za starije i nemoćne osobe od prihoda za posebne namjene ostvaruju 52,3% sredstava od ukupnih rashoda. Nedostatnih 47,7% sredstava subvencionira se iz proračuna županija i Grada Zagreba (29% ukupnih rashoda), te državnog proračuna putem pomoći izravnanja (18,7% ukupnih rashoda).

Socijalna se skrb ostvaruje putem centara za socijalnu skrb, centara za pomoć i njegu, državnih i nedržavnih domova socijalne skrbi, decentraliziranih domova za starije i nemoćne osobe, drugih domaćih i stranih pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi, udomiteljskih obitelji, obiteljskih domova, organiziranog stanovanja, organizacija civilnoga društva i dr.

U Republici Hrvatskoj na državnoj razini djeluje 80 centara za socijalnu skrb s 27 podružnica koji obavljaju niz funkcija koje se mogu podijeliti na javne ovlasti u području socijalne skrbi, obiteljsko-pravne i kazneno-pravne zaštite, te stručno-analitičke, financijske i druge poslove. Trenutačno u Hrvatskoj postoji 275 državnih i nedržavnih domova i drugih pravnih osoba koji obavljaju djelatnost socijalne skrbi za djecu i mladež bez odgovarajuće roditeljske skrbi, djecu i mladež s poremećajima u ponašanju, djecu s teškoćama u razvoju i odrasle osobe s invaliditetom, djecu i odrasle osobe žrtve obiteljskog nasilja, djecu i odrasle osobe žrtve trgovanja, ovisnike o alkoholu, drogama i drugim opojnim sredstvima, starije i nemoćne osobe, te psihički bolesne odrasle osobe.

Kada je riječ o izvaninstitucijskim oblicima smještaja (udomiteljstvo i obiteljski domovi) ukupni broj udomiteljskih obitelji za djecu i mladež je 1 332, za odrasle osobe 1 303, dok je obiteljskih domova u kojima su korisnici smješteni temeljem rješenja centra za socijalnu skrb ukupno 68.

Uz centre za socijalnu skrb i domove socijalne skrbi djeluju centri za pomoć i njegu i obiteljski centri kao ustanove socijalne skrbi. Centri za pomoć i njegu, njih 18, pružaju usluge organiziranja prehrane, obavljanja kućanskih poslova, održavanja osobne higijene, te zadovoljavanja drugih potreba, a osnivaju ih jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, vjerske zajednice, trgovačka društva, udruge i druge domaće i strane pravne i fizičke osobe.

Obiteljske centre osniva ministarstvo nadležno za obitelj (dosad ih je osnovano 17). Obiteljski centri u okviru svoje djelatnosti, između ostalog, obavljaju poslove savjetodavnog i preventivnog rada i druge poslove koji se odnose na brak i međusobne odnose roditelja i djece, uzdržavanje i druge okolnosti u obitelji koje traže stručnu potporu i pomoć, poticanje i razvoj programa rada u zajednici, volonterskog rada i rada udruga građana koje su potpora roditeljima, obitelji, djeci, mladeži i drugim socijalno osjetljivim skupinama stanovništva, te poticanje i provedbu programskih aktivnosti namijenjenih edukaciji i promidžbi obiteljskih vrijednosti.

Mjere za provedbu ciljeva Strategije

Strategijom razvoja sustava socijalne skrbi predlaže se poduzimanje mjera usmjerenih na unapređenje sustava socijalne skrbi i stvaranje uvjeta za osiguranje pomoći i usluga za socijalno najugroženije građane, odnosno socijalno osjetljive skupine.

1. Unapređivanje sustava socijalne skrbi primjenom novog zakona o socijalnoj skrbi uz razvoj ljudskih potencijala - Novim se zakonom propisuju uvjeti za razvoj pomoći i usluga u djelatnosti socijalne skrbi, te potiče razvoj samopomoći, dobročinstva, oblika samostalnog života svih korisnika, kao i oblika dobrovoljnog rada na području socijalne skrbi, vodeći računa o regionalnim razlikama radi zadovoljavanja sve brojnijih i složenijih potreba stanovništva.

2. Unapređivanje stručnog rada djelovanjem strukovnih komora - Riječ je o primjeni četiri zakona kojima se uređuju komore kao strukovne organizacije stručnih radnika sa završenim studijem socijalnog rada, edukacijske rehabilitacije, socijalne pedagogije i logopedije.

3. Promjene u ustroju Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi - Izrada nove uredbe o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi koja uključuje ustrojavanje Zavoda za socijalno osiguranje kao unutarnje ustrojstvene jedinice Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi.

4. Decentralizacija sustava socijalne skrbi - Prijenos osnivačkih prava nad centrima za socijalnu skrb i domovima socijalne skrbi na jedinice područne (regionalne) samouprave, odnosno na jedinice lokalne samouprave, tj. administrativna decentralizacija koju bi trebala pratiti fiskalna decentralizacija.

5. Redefiniranje novčanih pomoći i poboljšanje položaja socijalno osjetljivih skupina

- *Uvođenje periodične promjene postotka proračunske osnovice utvrđene propisom o izvršavanju državnog proračuna, te povećanje udjela osnovice u liniji siromaštva za samačko kućanstvo, radi usklađivanja iznosa novčanih naknada s troškovima života* - Novim se zakonom o socijalnoj skrbi predviđa vezanje pomoći za uzdržavanje (dosadašnja stalna pomoć) uz liniju siromaštva, dok bi se sva ostala prava vezala uz proračunsku osnovicu. Strategijom se predviđa povećanje sadašnjih postotaka/udjela sukladno proračunskim mogućnostima.

- *Uvođenje novčane naknade namijenjene starijim osobama bez mirovinskih primanja* - Iznos naknade trebao bi biti veći od iznosa novčane naknade namijenjene prvenstveno otklanjanju i ublažavanju siromaštva i socijalne isključenosti (pomoć za uzdržavanje) koju starije osobe bez prihoda sada ostvaruju u sustavu socijalne skrbi. Određivanje visine ove novčane naknade ovisit će o fiskalnim kapacitetima i razini drugih naknada u sustavu socijalne sigurnosti, a takvom bi se potporom poboljšao materijalni položaj starijih osoba, afirmirala njihova socijalna i ekonomska prava i dr.

- *Zakon o inkluzivnom dodatku* - U svrhu zadovoljavanja sveobuhvatnih potreba osoba s invaliditetom, ovo bi pravo trebalo objediniti sva prava (naknade i usluge) koja osobe s invaliditetom sada ostvaruju u različitim sustavima. To bi značilo i objedinjavanje financijskih sredstava koja se na različitim pozicijama u državnom proračunu osiguravaju za pojedina ministarstva i državna tijela. Inkluzivni bi se dodatak dodjeljivao u različitim iznosima, ovisno o stupnju procijenjene potrebe, a razina potpore utvrđivala bi se temeljem procjene funkcionalnih sposobnosti osobe (prema Međunarodnoj klasifikaciji funkcioniranja).

- *Usklađivanje propisa u sustavu socijalne skrbi s novim načinom vještačenja* - Radi olakšavanja pristupa pravima i ujednačenog postupanja u svim sustavima, te određivanja jedinstvenih kriterija za utvrđivanje oštećenja i funkcionalnih sposobnosti osoba s invaliditetom, valja uspostaviti jedinstveno tijelo vještačenja. Takvo bi tijelo donosilo jedan dokument na osnovi kojeg bi ove osobe mogle ostvarivati prava u različitim sustavima, a trebalo bi djelovati kao neovisna institucija na razini Republike Hrvatske, s podružnicama, odnosno ispostavama na područnoj (regionalnoj), odnosno lokalnoj razini. Kako je u tijeku probna primjena prijedloga jedinstvene liste funkcionalnih sposobnosti na određenom uzorku (obveznici provođenja: nadležna ministarstva i javne ustanove u sustavu zdravstva, socijalne skrbi, obrazovanja, profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom, zaštite ratnih vojnih invalida i civilnih invalida rata, mirovinskog osiguranja, branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, djelatnih vojnih osoba), u skladu sa Zaključkom Vlade Republike Hrvatske iz rujna 2010. godine u sklopu Programa gospodarskog oporavka,

konačni se rezultat očekuje u 2011. godini, nakon čega bi se trebalo pristupiti izmjeni postojećih propisa u socijalnoj skrbi.

6. Širenje mreže usluga socijalne skrbi - Razvoj mreže usluga socijalne skrbi za sve skupine u području socijalne skrbi, što posebice uključuje razvoj izvaninstitucijskih oblika skrbi u lokalnoj zajednici sa svrhom prevencije institucionalizacije; uvođenje minimalnih standarda kvalitete socijalnih usluga u djelatnosti socijalne skrbi u ustanove socijalne skrbi i druge pravne osobe koje pružaju usluge socijalne skrbi; razvoj i jačanje društvene svijesti o potrebi potpore i skrbi za sve osobe u socijalno-zaštitnoj potrebi, te promicanje izvaninstitucijskih oblika skrbi u javnosti; izrada protokola o postupanju radi unapređenja koordiniranog djelovanja svih subjekata koji se bave područjem integracije azilanata i stranaca pod supsidijarnom zaštitom (određivanje jasne podjele uloga i utvrđivanje redoslijeda poduzimanja radnji iz nadležnosti pojedinih tijela), te suradnja u rješavanju stambenog zbrinjavanja ovih osoba; provođenje aktivnosti u svrhu ublažavanja i otklanjanja siromaštva i socijalne isključenosti beskućnika.

7. Međugeneracijska solidarnost - Širenje usluga iz Programa međugeneracijske solidarnosti u one lokalne zajednice koje nisu obuhvaćene tim uslugama; poticanje zapošljavanja na lokalnoj razini za pružanje usluga iz Programa međugeneracijske solidarnosti; standardizacija Programa međugeneracijske solidarnosti; razvoj socijalnog poduzetništva u lokalnim zajednicama putem Programa međugeneracijske solidarnosti; promicanje i razvoj volonterstva u Programima međugeneracijske solidarnosti i razvijanje javne svijesti o položaju i ulozi starijih osoba u obitelji i lokalnoj zajednici, te značenju međugeneracijske solidarnosti

8. Udomiteljstvo - Poticanje ravnomjernog razvoja udomiteljstva u Republici Hrvatskoj; osiguranje potpore udomiteljskim obiteljima putem centara za socijalnu skrb i domova socijalne skrbi, te poticanje razvoja udomiteljstva za skupine korisnika sa specifičnim potrebama.

9. Unapređenje suradnje s organizacijama civilnoga društva, i to: daljnjim uspostavljanjem kvalitetnijeg okvira za financiranje organizacija civilnoga društva koje pružaju socijalne usluge, a koji omogućuje kontinuitet i održivost socijalnih usluga; definiranjem uvjeta za osiguranje veće kvalitete pruženih usluga i poticanjem daljnjeg razvoja kapaciteta organizacija civilnoga društva; poticanjem organizacija civilnoga društva na razvoj onih usluga socijalne skrbi koje su socijalnim planovima prepoznate kao prioritetne; poticanjem i razvijanjem volonterskih programa i uključivanjem tih programa u ustanove socijalne skrbi; poticanjem organizacija civilnoga društva na ciljano korištenje pretpristupnih sredstava, te sredstava iz strukturnih fondova nakon ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju.

10. Promjene u centrima za socijalnu skrb (zavodi za socijalnu skrb u županiji) - Praćenje provedbe socijalnih planova na županijskoj razini, te reorganizacija rada centara za socijalnu skrb (zavoda) po modelu "ureda sve na jednom mjestu".

11. Obitelj - Nacionalna populacijska politika (evaluacija provedbe postojeće i izrada nacrtu prijedloga nove populacijske politike); provođenje sustavnih istraživanja obitelji i razvoja obiteljskih struktura; razvoj usluga namijenjenih obitelji; kodifikacija sustava obiteljskih potpora; obiteljsko-pravna zaštita djece i članova obitelji pod skrbništvom (reforma obiteljskog zakonodavstva).

12. Promjene u domovima socijalne skrbi i drugim pravnim osobama koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi - Provedba Plana deinstitutionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. - 2016. (2018.)

13. Informatizacija sustava socijalne skrbi - Implementacija informatičkog sustava socijalne skrbi u ustanovama socijalne skrbi, te provođenje edukacije radnika; uspostava sustava razmjene podataka iz područja socijalne skrbi s podacima iz drugih područja; unapređenje programskih rješenja u skladu sa zahtjevima struke i zakonskim izmjenama.

14. Informiranje i edukacija građana - Omogućavanje pristupa informacijama provođenjem javnih kampanji u svrhu informiranja o socijalnim pravima.

15. Monitoring i evaluacija - Promoviranje važnosti monitoringa i evaluacije provedbe zakona i djelotvornosti socijalnih usluga, te educiranje pružatelja usluga socijalne skrbi o metodama monitoringa i evaluacije.

16. Priprema i provedba pretpristupnih i pristupnih aktivnosti na području socijalnog uključivanja - Poticanje pružatelja socijalnih usluga na bolju iskoristivost pretpristupnih fondova Europske unije i snažniju ulogu u budućem korištenju strukturnih fondova, kao i programa Europske unije; jačanje kapaciteta pružatelja socijalnih usluga za provođenje projekata financiranih iz IPA-e, strukturnih fondova, te Programa Unije.